

Ніва

ГОД I № 7 БЕЛАСТОК, 15 КРАСАВІКА 1956 г. ЦАНА 60 гр.

ГЕНРЫХ ГЕЙНЭ

Ларэляй

Адкуль ён узяўся, не знаю,
Той сум, што мяне агарнуў.
Чамусьці я ўсё ўспамінаю
Даўнейшую казку адну.

Вільготай вячэрняю вее
І дрэмле Рэйн стары,
На захадзе палымнее
Вяршыня крутой гары.

Сядзіць там, уся ў праменні,
Дзяўчына дзівоснай красы,
На ёй залатое адзенне,
І гэткія-ж валасы.

Яна іх расчэсвае грэбнем,
Чароўную песню пяе.
І песняю тою да неба,
Да сэрца яна дастае.

На чоўне рыбак выплывае
У сцішную тую пару,
Ён больш ні на што не зважае
І толькі глядзіць угару.

Прыгожае — недасяжна,
І шчасця ў ім не шукай.
Загінеш, рыбак адважны,
Ад песні Ларэляй.

З нямецкай мовы пераклаў
Ю. ГАУРУК

Возера Кшывэ ля Сувалкаў. *Фото — Панкоўскі*

Слупск — старажытная ратуша. *Фото — ЦАФ.*

НАШЫ ЗАДАЧЫ

АЛЯКСАНДР ДАВІДЗЮК

Старшыня Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства

Дзеля забеспячэння далейшага ўсебаковага развіцця грамадскага і культурнага жыцця беларусаў — жыхароў Польшчы — 26 лютага сарганізавана Беларускае грамадска - культурнае таварыства.

Задачы, якія ставіць перад сабой Таварыства — адказныя і ўсебаковыя.

У пастанове прынятай на першым арганізацыйным з'ездзе гаворыцца, што Таварыства павінна садзейнічаць яшчэ шпарчэйшаму развіццю сельскай гаспадаркі, далейшаму ўмацаванню дружбы паміж польскім і беларускім народамі, азнаямленню жыхароў нашай краіны з прагрэсіўнай беларускай культурай, развіццю культурнага жыцця сярод беларусаў.

Ажыццяўленне гэтых задач залежыць ад нас, ад усіх членаў Таварыства.

Ужо ў красавіку і маі будуць адбывацца павятовыя з'езды Таварыства. Абмяркуецца на іх справы непасрэдна таго, ці другога павета, паставіцца заданні новавыбраным Павятовым праўленням.

Дэлегаты на з'езд ведаюць патрэбы сваёй ваколіцы, ведаюць што хвалюе людзей, з якімі яны штодня сустракаюцца. Аб іх трэба гаварыць на з'ездах. А спраў ёсць многа.

Пленум КЦ ПЗПР паставіла перад народам вялікія заданні развіцця сельскай гаспадаркі ў пяцігадовым плане.

У іх ажыццяўленне ўлучаецца ўвесь народ у тым, ліку і мы, беларусы. Галоўная задача пяцігодкі — гэта арганізацыя новых сельскагаспадарчых кааператываў. Поспех іх арганізацыі залежыць ад шырока разгорнутай палітычнай працы сярод сялян.

Трэба пераканаць земляробаў, што калектыўная гаспадарка прыносіць шмат большыя карысці. Найлепшым агітатарам з'яўляецца дасягненні ўжо існуючых кааператываў.

З імі трэба азнаёміць жыхароў вёсак, у якіх яшчэ гаспадарыць аднаасобна. Экскурсіі ў кааператывы, асабістыя кантакты аднаасобных гаспадароў з членамі кааператываў — дадуць напэўна добрыя рэзультаты. „Ніва" з свайго боку ўжо паказвае дасягненні перадавых кааператываў Беласточчыны і Совецкай Беларусі. Гэтыя дасягненні яна будзе паказваць і ў далейшым.

Беласточчына мае славутыя рэвалюцыйныя традыцыі. Традыцыі барацьбы за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне. З імі трэба азнаёміць нашае грамадства.

Дзеля гэтага Галоўнае праўленне ўжо арганізуе групу дакладчыкаў, якія паедуць з лекцыямі ў вёскі. Такія-ж групы трэба сарганізаваць пры павятовых праўленнях. Члены гэтых груп не толькі будуць выступаць з дакладамі, але і збіраць матэрыялы да іх апрацоўкі. А матэрыялаў ёсць шмат. Ці-ж не цікавіць нашых сяброў тое, як супольна змагаліся члены КПП і КПЗБ у Гайнаўцы, Белавежы, Крынках, Супраслі, Гарадку, Орлі і многіх другіх гарадах і вёсках. Аб гэтых традыцыях павінен ведаць кожны жыхар. Яны павінны быць яму вельмі блізкія. Паказаць традыцыі можна і чытаючы мастацкую літаратуру, арганізуючы спрэчкі над паасобнымі кніжкамі. „Сустрэнемся на барыкадах" — П. Пестрака, вершы М. Танка, М. Васілька і другіх паэтаў — дапамогуць у гэтай справе.

Трэба толькі, каб гэтыя творы былі ў нашых бібліятэках. Абавязкам Таварыства ёсць клапаціцца аб тым, каб кніжкі беларускіх пісьменнікаў дасталіся ў рукі чытачоў. Дагэтуль трэба іх шукаць „са свечкай" ў нашых бібліятэках і клубах. У сучасны момант ёсць такія ўмовы каб яны там былі.

Асобны раздзел з працы Таварыства гэта гурткі мастацкай самадзейнасці.

Дагэтуль яны змагаюцца са шматлікімі цяжкасцямі.

Вядомыя ва ўсім ваяводстве і за яго межамі гурткі з Белавежы і Гарадка не маюць канчаткова дапрацавана-

Працяг на стар. 4.

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

ЧАМУ КУЛЬТ АСОБЫ ЧУЖЫ ДУХУ МАРКСІЗМА-ЛЕНІНІЗМА?

У рэзалюцыі XX з'езда партыі па справаздачнаму дакладу ЦК КПСС гаворыцца:

„Для павышэння актыўнасці комуністаў і ўсіх працоўных важнае значэнне мела шырокае растлумачэнне марксісцка - ленінскага разумення ролі асобы ў гісторыі. З'езд лічыць, што Цэнтральны Камітэт зусім правільна выступіў супраць культу асобы, пашырэнне якога прыніжала ролю партыі і народных мас, прыніжала ролю калектыўнага кіраўніцтва ў партыі і нярэдка прыводзіла да сур'ёзных упушчэнняў у рабоце, і даручае Цэнтральнаму Камітэту не аслабляць барацьбы супраць перажыткаў культу асобы, ва ўсёй сваёй дзейнасці выходзіць з таго, што сапраўднымі тварцамі новага жыцця з'яўляюцца народныя масы, кіруемыя Комуністычнай партыяй".

Гэтае рашэнне XX з'езда КПСС сустрэла аднадушнае адабрэнне ўсёй партыі, усяго совецкага народа.

Чаму наша партыя разгарнула рашучую барацьбу супраць культу асобы і яго вынікаў? Таму што культ асобы азначае непамернае ўзвелічэнне асобных людзей, надзяленне іх звышнатуральнымі рысамі і якасцямі, ператварэнне іх ледзь не ў цудатворцаў і схіленне перад імі. Такія няправільныя, чужыя духу марксізма - ленінізма ўяўленні аб чалавеку, а іменна аб І. В. Сталіне, склаліся і культываваліся ў нас многа год.

Бясспрэчна, што І. В. Сталін мае вялікія заслугі перад нашай партыяй, рабочым класам і перад міжнародным рабочым рухам. Агульнавядома яго роля ў падрыхтоўцы і правядзенні соцыялістычнай рэволюцыі, у грамадзянскай вайне, у барацьбе за пабудову соцыялізма. Займаючы важную пасаду генеральнага сакратара ЦК партыі, І. В. Сталін вылучыўся ў лік кіруючых дзеячоў партыі і Совецкай дзяржавы. Ён актыўна, асабліва ў першыя гады пасля смерці Леніна, разам з іншымі членамі ЦК змагаўся за ленінізм, супраць скажальнікаў і ворагаў ленінскага вучэння. Сталін з'яўляўся адным з мацнейшых марксістаў, яго працы, яго логіка, воля аказвалі вялікае ўздзеянне на кадры, на работу партыі.

Кіруючыся вучэннем вялікага Леніна, партыя на чале з Цэнтральным Камітэтам разгарнула вялікую работу па індустрыялізацыі краіны, калектывізацыі сельскай гаспадаркі, ажыццяўленню культурнай рэволюцыі і дабілася ўсім вядомых гістарычных перамог. Гэтыя перамогі былі заваяваны партыяй у непрымірымай ідэйнай барацьбе супраць розных варожых ленінізму палітычных плыней — трацкістаў, зіноўеўцаў, правых апартуністаў, буржуазных нацыяналістаў, усіх тых, хто прабаваў збіць яе з адзіна правільнага ленінскага шляху. У той час Сталін заваяваў папулярнасць у партыі, яе сімпатыі і падтрымку, атрымаў вядомасць у народзе. Аднак паступова пачалі праяўляцца тыя рысы і якасці ў практыцы кіраўніцтва Сталіна, якія затым склаліся ў культ асобы. Культ асобы ўзнік і развіўся на фоне найвялікшых гістарычных заваёў марксізма - ленінізма, велізарных поспехаў совецкага народа і Комуністычнай партыі ў будаўніцтве соцыялізма, пераможнага завяршэння Айчыннай вайны, далейшага ўмацавання нашага грамадскага і дзяржаўнага ладу і росту яго міжнароднага аўтарытэту. Не атрымліваючы ў дастатковай меры правільнага марксісцка - ленінскага вытлумачэння, гэтыя гіганцкія поспехі ў будаўніцтве новага грамадства, дасягнутыя совецкім народам пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі, на аснове адкрытых марксізмам - ленінізмам гістарычных законамерна цей, неправамерна прыпісваліся заслугам аднаго чалавека — Сталіна і тлумачыліся нейкімі яго асаблівымі вартасцямі як кіраўніка. Не будучы асабіста скромным, ён не толькі не спыняў тых услаўленняў і ўсхваленняў якія ішлі на яго адрасу, а ўсяляк падтрымліваў і ўсямерна заахвочваў іх. З цягам часу гэты культ асобы набываў усё больш ненармальныя формы і нанёс сур'ёзную шкоду справе.

Само сабой зразумела, што такая практыка І. В Сталіна азначала парушэнне ленінскіх прынцыпаў кіраўніцтва і супярэчыла духу марксізма-ленінізма.

Заснавальнікам марксізма - ленінізма — Марксу, Энгельсу, Леніну, было глыбока чужое і антыпатычнае якое-небудзь праяўленне культу асобы. Яны ў корані перасякалі ўсялякія спробы іх асабістага ўзвелічэння, адкуль-бы гэтыя спробы ні зыходзілі. Рабалепства, гаварыў Маркс, яму ўнушае самую найвялікшую агіду.

У пісьме да нямецкага палітычнага дзеяча Вільгельма Блоса Маркс пісаў: «...З-за непрыязнасці да ўсякага культу асобы я ў час існавання Інтэрнацыянала ніколі не дапускаў апавяшчэння шматлікіх зваротаў, у якіх прызнаваліся мае заслугі і якімі мне надакучалі з розных краін, — я нават ніколі не адказваў на іх, хіба толькі зрэдку за іх адчытваў. Першае ўступленне Энгельса і маё ў тайнае таварыства комуністаў адбылося пад той умовай, што са статута будзе выкінута ўсё, што садзейнічае забабоннаму схіленню перад аўтарытэтамі (Ласаль пазней рабіў якраз наадварот)» (К. Маркс і Ф. Энгельс. Творы, выд. 1-ае, том XXVI, стар. 487 — 488).

Энгельс, у адк... на прапанову наладзіць з выпадку 71 года з дня яго нараджэння музычнае шанаванне, адказваў яго арганізатарам: «І Маркс, і я, мы заўсёды былі супраць усякіх публічных дэманстрацый у адносінах да асобных людзей, за выключэннем толькі тых выпадкаў, калі гэта мела якую-небудзь значную мэту; а больш за ўсё мы былі супраць такіх дэманстрацый, якія пры нашым жыцці датычылі-б асабіста нас» (К. Маркс і Ф. Энгельс. Творы, том XXVIII, стар. 385).

Вядома прамова В. І. Леніна, якую ён сказаў на сходзе, арганізаваным Маскоўскім камітэтам партыі ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня яго нараджэння. У гэтай прамове Владзімір Ільіч прасіў, каб яго збавілі ад выслухоўвання юбілейных прамоў, «каб збавілі нас надалей наогул ад падобных юбілейных урачыстасцей». Ленін гаварыў аб неразумным, ганебным і смешным становішчы ўсякага зазнаўшагася чалавека і папярэджваў, каб бліскучыя перамогі і поспехі ніякім чынам не паставілі нашу партыю «у вельмі небяспечнае становішча, — іменна, у становішча чалавека, які зазнаўся» (В. І. Ленін. Творы, том 30, стар 493).

Нельга сказаць, што ў творах І. В. Сталіна няма выказванняў асуджаючых неапраўданае ўсхваленне асоб і прыніжэнне ролі мас. Гэтыя выказванні, як правіла, не выходзілі за межы агульных, абстрактных разважанняў, на справе-ж не аказвалася ніякага процідзеяння прыктыцы асабістага ўзвелічэння, якая ўсё больш разрасталася і якая ім самім усяляк заахвочвалася, а нярэдка выступала і ў форме самаўсхвалення.

*

Будучы строга патрабавальнымі да сябе, скромнымі ў адносінах да сваіх заслуг, Маркс, Энгельс, Ленін нястомна выкрывалі ўсе спробы буржуазных ідэолагаў тэарэтычна абгрунтаваць культ асобных людзей. Яны проціпастаўлялі ідэалістычным тэорыям «героя і натоўпу» матэрыялістычнае разуменне гісторыі, згодна з якім толькі народ, працоўныя масы з'яўляюцца сапраўднымі тварцамі гісторыі.

Выпрацоўваючы асновы навуковага комунізма, высвятляючы і абгрунтоўваючы сусветна-гістарычную ролю рабочага класа як будаўніка комуністычнага грамадства, марксізм вёў непрымірымую барацьбу супраць няправільных поглядаў, якія сцвярджалі, што быццам гісторыя ствараецца выдатнымі асобамі.

Марксізм - ленінізм проціпаставіў гэтым няправільным поглядам на гісторыю вучэнне аб тым, што народ з'яўляецца сапраўдным тварцом гісторыі і, чым глыбей і шырэй адбываюцца грамадскія пераўтварэнні, тым больш шматлікія народныя масы прымаюць у іх удзел. Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэволюцыя, якая зрабіла гіганцкі ўплыў на ўвесь наступны ход сусветнай гісторыі, была здзейснена рабочым класам нашай краіны ў саюзе з бяднейшым сялянствам і пры падтрымцы сярэдняга сялянства, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі. Яна была здзейснена большасцю народа, таму і з'яўляецца народнай рэволюцыяй Такімі-ж народнымі з'яўляюцца Вялікая кітайская рэволюцыя, рэволюцыйныя соцыялістычныя пераўтварэнні, якія адбыліся ва ўсіх краінах народнай дэмакратыі.

Развіваючы адкрытае Марксам і Энгельсам матэрыялістычнае разуменне гісторыі, В. І. Ленін усё жыццё вёў непрымірымую барацьбу супраць варожых марксізму народнікаў, а затым эсэраўскіх поглядаў аб «усемагутных героях» і шэрым, безаблічным бяздзейным «натоўпе».

«Марксізм, — піша Ленін, — адрозніваецца ад усіх іншых соцыялістычных тэорый выдатным злучэннем поўнай навуковай цвярозасці ў аналізе аб'ектыўнага становішча рэчаў і аб'ектыўнага ходу эвалюцыі з самым рашучым прызнаннем значэння рэволюцыйнай энергіі, рэволюцыйнай творчасці, рэволюцыйнай ініцыятывы мас, — а таксама, вядома, асобных людзей, груп, арганізацый, партый, якія ўмеюць нашчупаць і рэалізаваць сувязь з тымі або іншымі класамі» (Творы, том 13, стар. 21—22).

Марксізм не адмаўляе ролі выдатных людзей у гісторыі, ролі правадыроў працоўных у кіраўніцтве рэволюцыйна - вызваленчым рухам, у будаўніцтве новага грамадства. В. І. Ленін з усёй сілай падкрэсліў ролю рэволюцыйных правадыроў, як арганізатараў мас. Распрацаванае класікамі марксізма - ленінізма матэрыялістычнае разуменне гісторыі, прызнанне, што працоўныя масы, народ, з'яўляюцца тварцамі новага грамадства, дае магчымасць правільна зразумець і ацаніць ролю правадыроў, арганізатараў, пачынальнікаў, герояў, якіх стварае і вылучае сам народ. Выдатныя асобы, дзякуючы сваім асаблівасцям, якія робяць іх найбольш здольнымі для служэння грамадскім інтарэсам, могуць адыграць сур'ёзную ролю ў грамадстве ў якасці арганізатараў, важакоў мас, якія разумеюць падзеі больш глыбока і бачаць далей за іншых.

Выкрываючы дробнабуржуазных, анархіствуючых інтэлігентаў - радыкалаў, выступаўшых супраць арганізатарскай ролі і аўтарытэту партыі, Ленін гаварыў:

«Рабочаму класу, які вядзе ва ўсім свеце цяжкую і ўпорную барацьбу за поўнае вызваленне, патрэбны аўтарытэты, — але, зразумела, у тым толькі сэнсе, у якім маладым рабочым патрэбен вопыт старых барацьбітоў супраць прыгнечання і эксплуатацыі, барацьбітоў, якія правялі многа стачак, удзельнічалі ў радзе рэволюцый, умудроны рэволюцыйнымі традыцыямі і шырокім палітычным кругазорам Аўтарытэт сусветнай барацьбы пролетарыята патрэбен пролетарыям кожнай краіны... Калектыўнасць перадавых свядомых рабочых кожнай краіны, якія вядуць непасрэдную барацьбу, заўсёды будзе найбольшым аўтарытэтам ва ўсіх такіх пытаннях» (Творы, том 11, стар. 374 — 375).

В. І. Ленін заўсёды надаваў асобае значэнне ролі партыі ў кіраўніцтве Совецкай дзяржавай і ўсім ходам соцыялістычнага будаўніцтва. Указваючы на высокую адказнасць Комуністычнай партыі, як правячай партыі ў краіне, Ленін строга прытрымліваўся сам і патрабаваў ад усіх комуністаў захоўвання выпрацаваных партыяй на вялікім вопыце норм партыйнага жыцця і прынцыпаў кіраўніцтва. Галоўнейшым з гэтых прынцыпаў з'яўляецца калектыўнасць кіраўніцтва, якая вынікае з самой прыроды партыі пабудаванай на аснове дэмакратычнага цэнтралізма, спалучаючага актыўнасць, ініцыятыву і самадзейнасць членаў партыі з жалезнай дысцыплінай. Ленін гаварыў, што рэволюцыя вылучыць «калектыўны арганізатарскі талент, без якога мільённыя арміі пралетарыяў не могуць прыйсці да сваёй перамогі» (Творы, том 29 стар. 73).

Культ асобы і практыка кіраўніцтва, якая склалася пад яго ўплывам у апошні перыяд жыцця і дзейнасці І. В Сталіна, нанеслі вялікую шкоду. Ігнараванне Сталіным норм партыйнага жыцця і прынцыпа калектыўнасці партыйнага кіраўніцтва, нярэдка аднаасобнае вырашэнне ім пытанняў прыводзіла да скажэння партыйных прынцыпаў і партыйнай дэмакратыі, да парушэнняў рэволюцыйнай законнасці, да неабгрунтаваных рэпрэсій.

Толькі ў выніку культу асобы і звязаных з ім парушэнняў норм партыйнага жыцця маглі прабрацца на кіруючыя пасады ў партыі і дзяржаве такі мацёры агент імперыялізма, як Берыя, і яго саўдзельнікі. Выкрыццё і разгром Цэнтральным Камітэтам агіднай, здрадніцкай банды Берыя дазволілі ліквідаваць парушэнні соцыялістычнай законнасці і аднавіць у поўнай меры ленінскія нормы партыйнага жыцця, нормы і прынцыпы соцыялістычнай законнасці.

Рашучае выступленне Цэнтральнага Камітэта КПСС, XX з'езда партыі супраць культу асобы, паслядоўнае, шырокае растлумачэнне шкоды гэтага культу маюць велізарнае тэарэтычнае і практычнае значэнне.

Рэгулярнае правядзенне партыйных з'ездаў і канферэнцый, пленумаў Цэнтральнага Камітэта, сістэматычная работа іншых вышэйшых органаў партыі і яе мясцовых арганізацый, шырокае абмеркаванне і выпрацоўка калектыўных рашэнняў з'яўляюцца непарушным правілам нашай партыі, адказнай за лёс вялікай дзяржавы, народа, за пабудову комунізма ў нашай краіне.

«Маса, — вучыў Ленін, — павінна мець права выбіраць сабе адказных кіраўнікоў. Маса павінна мець права змяняць іх, маса павінна мець права ведаць і правяраць кожны самы малы крок іх дзейнасці. Маса павінна мець права вылучаць усіх без выключэння рабочых членаў масы на распарадчыя функцыі. Але гэта ніколькі не азначае, каб працэс калектыўнай працы мог заставацца без пэўнага кіраўніцтва, без дакладнага ўстанаўлення адказнасці кіраўніка, без найстражэйшага парадку, стварaемага адзінствам волі кіраўніка» (Творы, том 27, стар. 186).

Змагаючыся супраць культу асобы, трэба памятаць, што марксізму-ленінізму чужыя дробнабуржуазныя, анархісцкія погляды, адмаўляючыя ролю кіраўнікоў, арганізатараў мас. Найбагацейшы вопыт соцыялістычнага будаўніцтва вучыць, што прынцып калектыўнасці кіраўніцтва, шырокага развіцця соцыялістычнага дэмакратызма зусім не адмаўляе ролі і адказнасці асобнага кіраўніка за даручаную справу. Вядома таксама, што Комуністычная партыя адстойвала і адстойвае прынцып адзінаначалля ў кіраўніцтве на вытворчых прадпрыемствах, у ваеннай справе.

Цэнтральны Камітэт КПСС прыняў рашучыя меры па аднаўленню ленінскіх норм партыйнага жыцця, аднаўленню прынцыпу калектыўнага кіраўніцтва ва ўсіх звеннях партыі, зверху данізу, па разгортванню самакрытыкі і крытыкі недахопаў, па калектыўнаму абмеркаванню і вырашэнню важнейшых пытанняў.

Жыццё паказвае, што аднаўленне ленінскіх прынцыпаў калектыўнага кіраўніцтва і барацьба супраць культу асобы выклікалі небывалы ўздым актыўнасці і творчай ініцыятывы шырокіх мас працоўных. Гэта добратворна адбіваецца на ўсім нашым гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

Культ асобы садзейнічаў пашырэнню заганнага метаду ў кіраўніцтве партыйнай і гаспадарчай работай — голага адміністравання, выхоўваў пагарду да ініцыятывы, якая ідзе знізу.

У выніку культу асобы развіваліся такія ненармальныя з'явы, як замазванне недахопаў, лакіраванне рэчаіснасці, ашуканства. У нас ёсць яшчэ нямала падхалімаў, алілуйшчыкаў, людзей, якія прывыклі гаварыць па шпаргалках, выхаваных на ліслівасці і чынашанаванні. Выкарчоўванне і пераадоленне гэтых вельмі шкодных перажыткаў культу асобы з'яўляюцца нашай неадкладнай задачай.

Вялікую шкоду нанёс культ асобы ў галіне ідэалагічнай работы. Калі ўзяць работы па філасофіі, палітычнай эканоміі, гісторыі і іншых грамадскіх навуках, напісаныя пад уплывам культу асобы, то многія з іх прадстаўляюць з сябе набор цытат з твораў І. В. Сталіна і яго ўсхвалення. Адной з яркіх праяў культу асобы з'яўляецца «Кароткая біяграфія» І. В. Сталіна, якая рэдагавалася пры яго непасрэдным удзеле. У многім прасякнута таксама культам асобы і кніга «Карткі курс гісторыі Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў)». Дагматызм і начытніцтва — прамы вынік працвітання культу асобы, пры якім лічылася, што развіваць, рухаць уперад тэорыю, выказваць што-небудзь арыгінальнае і новае можа толькі адзін чалавек — Сталін, а ўсе астатнія павінны папулярызаваць выказаныя ім думкі, пераказваць дадзеныя ім фармулёўкі. Усё гэта тармазіла развіццё марксісцка-ленінскай тэорыі. Пры такім становішчы ігнаравалася роля калектыўнай думкі партыі, рухаючай уперад тэорыю, адсоўваліся на задні план, не вывучаліся глыбока партыйныя рашэнні, якія з'яўляюцца ўвасабленнем вялікага гістарычнага вопыту партыі, яе мудрасці.

Пэўны адбітак культ асобы пакінуў таксама на радзе твораў мастацтва і літаратуры. Многія нашы гістарычныя і асабліва ваенныя кінокарціны, творы літаратуры і жывапісу прысвечаны ўсхваленню і ўзвелічэнню галоўным чынам асобы Сталіна. У ваенных кінокарцінах і творах літаратуры і мастацтва, напрыклад, яшчэ да гэтага часу не атрымала правільнага асвятлення роля Комуністычнай партыі і Совецкага ўрада, нашай арміі і народа ў Вялікай Айчыннай вайне, якім належыць сусветна-гістарычная заслуга абароны нашай Радзімы і выратавання ўсяго чалавецтва ад навіснай над ім пагрозы фашысцкага заняволення.

*

Выкараненне перажыткаў культу асобы з тэарэтычнай і практычнай дзейнасці з'яўляецца адной з важных задач партыі і ўсіх яе арганізацый з тым, каб выключыць усякую магчымасць адраджэння культу асобы ў той ці іншай форме.

Выганяючы рэшткі і перажыткі культу асобы з нашага жыцця, неабходна шырока разгарнуць растлумачальную работу. Партыя вучыць, што пры правядзенні гэтай вялікай і складнай работы нельга дапускаць шараханняў і паспешлівасці. Няправільна было-б уяўляць, што дастаткова прыняць некаторыя адміністрацыйныя меры, і з культам асобы будзе пакончана назаўсёды. Недапушчальна таксама паспешлівасць у вырашэнні вялікіх тэарэтычных пытанняў. Такі падыход да ідэалагічных пытанняў можа прынесці толькі шкоду. Пераадоленне перажыткаў культу асобы патрабуе шырокага разгортвання і паляпшэння прапаганды і агітацыі, усёй нашай ідэалагічнай, тэарэтычнай работы.

Вялікая натхняючая і накіроўваючая дзейнасць Комуністычнай партыі, кіруемай ленінскім Цэнтральным Камітэтам, самаадданая праца совецкага народа — вось дзе прычына і крыніца ўсіх нашых поспехаў і перамог. І было-б недарэчнасцю, мяжуючай з забабонамі, уяўляць, што ўсе нашы гістарычныя перамогі з'яўляюцца вынікам кіраўніцтва толькі аднаго чалавека, як гэта рабілася ў перыяд працвітання культу асобы. Усе гэтыя перамогі — вынік велізарнай па свайму размаху дзейнасці народа і партыі, яркае выражэнне перамогі вялікіх ідэй марксізма - ленінізма.

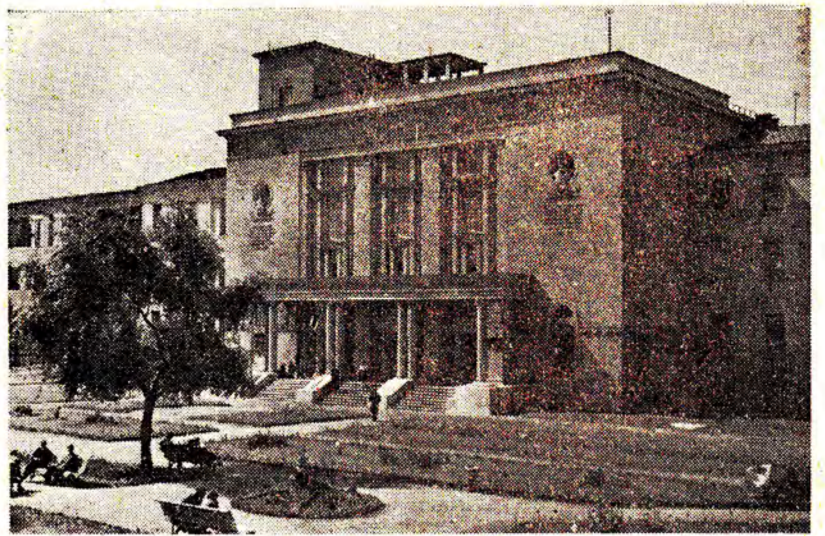
Комуністычная партыя Совецкага Саюза, выхаваная на вучэнні марксізма - ленінізма, маючая поўвекавы вопыт работы, загартаваная ў агні рэволюцыйнай барацьбы, таіць у сабе незлічоныя творчыя сілы. Аддаючы належнае заслугам І. В Сталіна, цвяроза ацэньваючы той буйны ўклад, які быў ім унесен у справу рэволюцыі, у справу будаўніцтва соцыялізма, партыя ў той-жа час рашуча паставіла пытанне аб ліквідацыі культу асобы Сталіна, для таго, каб поўнасцю аднавіць ленінскія прынцыпы і нормы партыйнай і дзяржаўнай работы і стварыць тым самым найлепшыя ўмовы для ўсёй нашай вялікай стваральнай дзейнасці па будаўніцтву комунізма.

Той факт, што партыя з усёй праматой і рашучасцю паставіла прынцыповае пытанне аб чужым духу марксізма - ленінізма культе асобы, гаворыць аб яе вялікай маральнай і палітычнай сіле, непарушнасці яе ленінскіх прынцыпаў, яе цеснай сувязі з народам Увесь гістарычны вопыт Комуністычнай партыі Совецкага Саюза пераканаўча паказвае, што палітыка нашай партыі правільная і непахісная, што яна з'явілася крыніцай найвялікшых перамог совецкага народа, што яна адпавядае карэнным жыццёвым інтарэсам працоўных, што яна ўказвае адзіна правільны шлях да комунізма, што яна з'яўляецца натхняючым прыкладам для ўсяго міжнароднага комуністычнага і рабочага руху.

(З «Праўды»).

З Совецкай БЕЛАРУСІ

Будынак Мінскага педагагічнага інстытута імя Горкага.

Прысваенне звання народнага пісьменніка К. Крапіве

За выдатныя заслугі ў галіне развіцця беларускай совецкай мастацкай літаратуры, у сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння, Прэзідыум Вярхоўнага Совета БССР прысвоіла ганаровае званне народнага пісьменніка Беларускай ССР пісьменніку Кандрату Крапіве (Кандрату Кандратавічу Атраховічу).

1.500 рацыяналізатарскіх прапаноў

На Беларускай магістралі падведзены вынікі работы рацыяналізатараў і вынаходнікаў за 1955 год. Усяго ад рабочых, служачых і інжынерна - тэхнічных работнікаў чыгункі было атрымана 1.506 прапаноў. Укараненне іх дасць звыш 1.700 тысяч рублёў гадавой эканоміі.

6 вынаходнікаў атрымалі аўтарскія пасведчанні на тэхнічныя ўдасканаленні.

За актыўны ўдзел у рацыяналізацыі і вынаходніцтве 147 работнікаў магістралі ўзнагароджаны нагруднымі значкамі і атрымалі грашовыя прэміі.

Падручнікі і дапаможнікі

На працягу студзеня — сакавіка 1956 года Вучэбна-педагагічнае выдавецтва БССР выпусціла ў свет звыш 30 назваў падручнікаў для школ рэспублікі. У ліку іх кнігі: А. К. Севярнёвай і К. І. Шапялевіча — «Беларуская мова» (граматыка) для 1—3 класаў, М. В. Ясюнас — «Роднае слова» — кніга для чытання ў I класе, А. С. Пчолкі і Г. Б. Поляк — «Арыфметыка» для 1 класа, «Гісторыя СССР» (частка першая), А. В. Пёрышкіна, Г. І. Фалеева — «Фізіка» (для 6 — 7 класаў) і г. д.

Сёлета Вучэбна-педагагічнае выдавецтва павінна выпусціць для школ, педвучылішчаў і ВНУ Беларусі 227 розных кніг, у тым ліку 66 назваў падручнікаў па беларускай і рускай мовах, геаграфіі, арыфметыцы, алгебры, хіміі.

Агульны тыраж кніг па Вучэбна - педагагічнаму выдавецтву перавысіць 9 мільёнаў экземпляраў. Гэта на 2 мільёны экземпляраў больш, чым было выдадзена ў 1955 годзе.

Семінар па вывучэнню канкрэтнай эканомікі

Кобрын. — Пры райкоме партыі арганізаван пастаянны семінар кіруючых калгасных кадраў па вывучэнню канкрэтнай эканомікі сельскай гаспадаркі. У ім займаюцца каля 100 старшынь, намеснікаў старшынь, сакратароў партарганізацый і бухгалтараў калгасаў.

З лекцыямі на семінарскіх занятках выступаюць сакратары райкома КПБ, спецыялісты сельскай гаспадаркі.

Вялікую цікавасць праявілі слухачы да вывучэння тэм «Севазвароты і іх роля ў павышэнні ўраджайнасці сельгаскультур» і «Расшырэнне базы адкорму свіней ва ўмовах раёна».

На семінарах дзеляцца вопытам развіцця шматгаліновай гаспадаркі старшыні перадавых калгасаў раёна.

Веснавы догляд пасеваў

БРЭСТ. — У радзе поўднёвых раёнаў вобласці палі ачысціліся ад снегу. Не трацячы часу, перадавыя калгасы распачалі веснавы догляд азімых пасеваў.

Арганізавана правялі падкормку азімых жыта і пшаніцы на ўсёй плошчы ў 396 гектараў калгаснікі сельгасарцелі імя Калініна Антопальскага раёна. Тут на кожны гектар унесена па 1,5 цэнтнера мінеральных угнаенняў. На асобных участках, дзе пасевы больш слабыя, падкормка праведзена аргана - мінеральнымі сумесямі. Добра папрацавалі на падкормцы азімых калгаснікі Сідар Карповіч, Андрэй Новік, Аляксандр Ярмашук і многія іншыя.

Ажыўлена ў гэтыя дні на палях калгаса «Новы шлях» Кобрынскага раёна. Не зніжаючы тэмпаў вывазкі гною і торфу на палі пад яравыя, члены арцелі пачалі веснавы догляд азімых культур. За першы дзень жыта і пшаніца падкормлены на 150 гектарах. Падкормка вядзецца суперфасфатам і хлорыстым каліем. Разгорнуты таксама работы і па догляду лугоў. На 15 гектарах сенажаці праведзена падкормка каінітам з разліку 4 цэнтнеры на гектар.

Догляд пасеваў азімых культур распачалі і многія іншыя калгасы паўднёвых раёнаў вобласці.

*

Калгас імя Андрэева Скідзельскага раёна ўдзяляе вялікую ўвагу догляду пасеваў азімых. Восенню мінулага года тут падкармілі мінеральнымі ўгнаеннямі азімыя на плошчы 150 гектараў. Цяпер калгаснікі вядуць веснавую падкормку. На кожны гектар уносяць па 1,5 цэнтнера суперфасфату; 0,5 цэнтнера хлорыстага калія. Падкормка праводзіцца пад наглядам агранома калгаса Пятра Мышко.

Падкормку пачалі таксама калгасы імя Жданава, «Шлях да комунізма» і іншыя.

Е. МАКОУСКІ

У КАЛГАСНЫХ САДАХ

Хойнікі, 2. Садаводы раёна трымаюць сувязь з вядомымі вучонымі - батанікамі і навукова - даследчымі інстытутамі краіны. Аграном Хойніцкай МТС Даніла Кузьміч Пінчук атрымаў з Цэнтральнай генетычнай лабараторыі, якая знаходзіцца ў Мічурынску, 180 чаранкоў новага гатунку неўкрываемага вінаграду. Чаранкі будуць высаджаны на доследным участку.

Усяго за апошнія тры месяцы тав. Пінчук атрымаў з розных месц 20 гатункаў насення абрыкосаў, персікаў, вінаграду і іншых культур. Сёлета пад яго кіраўніцтвам у калгасах «КІМ», «Бальшэвіцкая перамога», імя Калініна і іншых будуць закладзены вінаградныя школкі, высаджана новая ягадная культура — ігра.

Тав. Пінчук наладжвае сувязі з садаводамі краін народнай дэмакратыі. Гэтымі днямі ён паслаў пісьмо ў Міністэрства сельскай гаспадаркі Кітайскай Народнай Рэспублікі, у якім просіць выслаць для доследнага ўчастка Хойніцкай МТС чаранкі буйнаплоднага фініка.

Калгасныя садаводы пад кіраўніцтвам садавода - мічурынца за апошнія гады акліматызавалі каля 20 поўднёвых раслін. Цяпер у раёне на плошчы 27 гектараў расце вінаград, вырошчваюцца персікі, абрыкосы, інжыр. За два гады плошча калгасных садоў павялічылася на 250 гектараў.

У гэтыя дні садаводы раёна рыхтуюцца да веснавых пасадак новых садоў. Добра наладжаны масавыя работы па догляду пладавых дрэў у садзе сельгасарцелі «Бальшэвік». Тут поўнасцю закончана абрэзка галля, знішчаюцца шкоднікі.

Больш 300 комсамольцаў і многа моладзі працуе на жывёлагадоўчых фермах калгасаў Мінскага раёна. Яна, як і ўсе працоўныя, горача падтрымлівае заяву сакратара ЦК КП Беларусі тав. Н. С. Патолічава на XX з'ездзе КПСС, зробленую ад імя дэлегацыі партыйнай арганізацыі рэспублікі аб падваенні вытворчасці малака і мяса прыкладна за 2 гады.

Гэтымі днямі Цэнтральны Камітэт Компартыі Беларусі прыняў пастанову аб удзеле комсамольскіх арганізацый рэспублікі ў выкананні рашэнняў XX з'езда КПСС па развіццю грамадскай жывёлагадоўлі. Адабраючы праводзімую комсамольскімі арганізацыямі работу па актыўнаму ўцягненню юнакоў і дзяўчат у соцыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне заданняў шостай пяцігодкі па развіццю жывёлагадоўлі, Цэнтральны Камітэт вызначыў важнейшыя напрамкі, па якіх трэба весці далейшую практычную работу.

Так мацнее дружба

У тыя дні, калі па ўсёй краіне адзначалася стагоддзе з дня смерці Адама Міцкевіча, на вечар, прысвечаны вялікаму польскаму паэту сабраліся студэнты Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя Леніна. Юнакі і дзяўчаты чыталі вершы паэта на рускай і беларускай мовах. Шымон Раманьчук прадэкламаваў твор Міцкевіча «Рускім сябрам» на польскай мове. Яму дружна апладзіравалі. Слухачам не патрэбен быў пераклад. Новыя сябры, якіх знайшоў Раманьчук — грамадзянін Польскай Народнай Рэспублікі — у Совецкай краіне, добра зразумелі верш Міцкевіча і тое хваляванне, з якім юнак прачытаў яго.

Шымон Раманьчук вучыцца на першым курсе філалагічнага факультэта аддзялення беларускай мовы і літаратуры. Разам з ім займаюцца Люба Філіпік, Вера Паўлоўская і Надзя Мукасей. Яны родам з Беластоцкага ваяводства, дзе пражывае шмат беларусаў, ёсць 52 беларускія школы, а ў 114 школах беларуская мова выкладаецца як прадмет. Атрымаўшы вышэйшую адукацыю ў Совецкім Саюзе, Шымон, Люба, Вера і Надзя будуць выкладаць у гэтых школах беларускую мову.

Некаторыя іх землякі вучацца на другім і трэцім курсах, а Уладзімір Юзвюк, Базыль Чэчуга, Вера Дронь, Эдуард Грандзеля, Аляксандр Семянюк і Нікалай Тарасевіч хутка закончаць вучобу і паедуць на радзіму.

Базыль Чэчуга заканчвае біёлага - глебавы факультэт. Гэта адзін з лепшых студэнтаў універсітэта. На працягу ўсіх год вучобы ён прымаў актыўны ўдзел у грамадскай рабоце — быў старастам курса, працаваў у навуковым гуртку пад кіраўніцтвам прафесара Г. Г. Вінберга. На апошнім гарадскім аглядзе навуковых студэнцкіх работ яго работа была аднесена да першай катэгорыі, а потым адзначана ў спецыяльным загадзе міністра вышэйшай адукацыі СССР.

Выдатнік вучобы Уладзімір Юзвюк — студэнт геолага - геаграфічнага факультэта. Ён старанна вучыцца, прымае актыўны ўдзел у грамадскай рабоце. На працягу доўгага часу Уладзімір быў старшынёй студэнцкага навуковага таварыства геафака і рэдактарам бюлетэня, які выпускае таварыства. За час вучобы ва універсітэце Уладзімір Юзвюк напісаў некалькі добрых работ.

Эдуард Грандзеля — будучы мовазнаўца. Ён марыць аб тым дні, калі паедзе на родную Пазнаньшчыну, дзе будзе вучыць польскіх школьнікаў рускай мове.

Цяпер у студэнтаў пятага курса гарачы час — хутка абарона дыпломных работ і дзяржаўныя экзамены. Падрыхтоўцы да гэтага адказнага перыяду ў сваім жыцці выпускнікі прысвячаюць увесь час.

Студэнтаў - палякаў у БДУ імя Леніна нямнога. Але яны не адчуваюць сябе адзінокімі. Беларускія юнакі і дзяўчаты шчыра прынялі польскіх сяброў у сваю дружную сям'ю. Яны разам вучацца, разам адпачываюць, у іх агульныя справы, агульныя інтарэсы.

Беларускія студэнты Сяргей Чаргейка, Адам Мальдзіс, Леанід Міначыцкі свае дыпломныя работы прысвяцілі пытанням польскага друку, а Эдуард Грандзеля піша дыплом на тэму «Сатырычныя вобразы ворагаў міру ў раманах Эрэнбурга «Бура» і «Дзевяты вал».

Польскія юнакі і дзяўчаты захапляюцца совецкай літаратурай і ў сваю чаргу імкнуцца пазнаёміць сваіх сяброў з навінкамі польскай літаратуры. Нядаўна ў Польшчы выйшла кніга Трапачынскай - Агарковай «Лясныя долы», прысвечаная беларускай вёсцы. Аляксандр Семянюк прывёз яе свайму сябру Адаму Мальдзісу, які напісаў на яе рэцэнзію. Яна была змешчана ў газеце.

Студэнцкае жыццё ідзе ў напружанай працы, у барацьбе за авалоданне ведамі. Вялікую дапамогу ў вучобе польскім сябрам аказваюць аднакурснікі.

— Цяжкавата было спачатку вучыцца, бо не ведала рускую і беларускую мовы, — расказвае студэнтка другога курса філалагічнага факультэта Зося Грыц. — Асабліва не ўдавалася правільна паставіць націск. Я разумела сваіх таварышаў, а яны мяне не заўсёды. Але аднакурснікі мне многа і ахвотна дапамагалі, і я хутка навучылася добра гаварыць па-руску і па-беларуску.

Цяпер Зося Грыц адна з лепшых студэнтак. Усе яе землякі таксама добра вучацца і не застаюцца ў даўгу перад сваімі сябрамі.

Беларуска Люба Корбут на спецкурсе вывучае польскую мову. Ёй дапамагае яе сяброўка Вера Паплаўская, якая жыве з Любай у адным пакоі.

У вольны ад вучобы час беларускія і польскія студэнты чытаюць мастацкую літаратуру, займаюцца ў самадзейных гуртках, спартыўных секцыях, гуляюць па шырокіх вуліцах Мінска.

— Мы ад душы ўдзячны Совецкаму ўраду, совецкім выкладчыкам і сваім таварышам па універсітэту за тое, што яны стварылі нам усе ўмовы для паспяховай вучобы, — гавораць польскія студэнты.

(„Звязда")

Безупынная турбота

Жыццё Веры Паплаўскай, ткаллі Беластоцкай фабрыкі плюшу імя Фелікса Кона, гэта безупынная турбота. У гадах дзяцінства і маладосці — аб заўтрашні дзень, у час акупацыі — аб жыццё сваё мужа і партызанаў, а сёння аб тое, каб нікому не сталася крыўда.

Да Веры часта звяртаюцца тэкстыльшчыкі са сваімі турботамі. Яны ведаюць, што яна заўсёды ім добра параіць.

— Вера, у нашым прадпрыемстве патрэбен дзіцячы сад — сказала ёй аднойчы ткалля Ванда Марцішэўская. — Ну, бо і падумай, як нам можна добра працаваць, калі ўвесь дзень чалавек думае аб хаце, аб дзецях.

Узяла сабе гэта да сэрца Вера. Аб гэтай справе яна часта гаварыла на партыйных сходах, у прафсаюзным праўленні, гутарыла з дырэктарам.

Зараз фабрыка ўжо будуе дзіцячы сад ля вуліцы Падлеснай у Беластоку.

* * *

Цяжкім было дзяцінства Веры. Бацька гаспадарыў на некалькіх гектарах малаўраджайнай зямлі. Ледзь можна было сяк-так пражыць.

На горцы бацька выкапаў глыбокую яму — зямлянку. Там і гняздзіліся.

— Улетку, то яшчэ можна было вытрымаць — успамінае Вера. Але найгорш было зімою. Снег ды марозы прабіраліся праз шчылінкі ў „хату". Малая, жалезная печка слаба грэла. Было холадна. Летам Вера пасвіла каровы, у час жніў і капання — хадзіла на зарабаткі да багатых гаспадароў. Плацілі вельмі мала. За заробленыя грошы не магла сабе нічога купіць, бо трэба было збіраць іх на будову хаты. Пасля многіх нягод ды нястач, нарэшце, на некалькі год перад вайной, пабудаваліся. Хата была з дрэва, з саламянай страхой.

— Колькі гэта нам здароўя каштавала! — кажа Вера.

* * *

Гады гітлераўскай акупацыі Вера разам з мужам, Кастусём, жыла ў Тапалянах, ля Заблудава.

Аднойчы ў дзверы Паплаўскіх нехта застукаў. Было гэта ўжо позным вечарам. Сэрца Веры замерла. Гітлераўцы? Мімавольна спытала:

— Хто там?

— Адчыніце, калі ласка... пачуўся нейкі прыдушаны голас.

— Але хто?

— Таварышы.

Вера падышла да дзвярэй, крутнула ключом, адсунула жалезную штангу. У сені ўвайшло двое мужчын у парванай вопратцы, запэцканыя граззю. Крок іх быў цяжкі, стомлены.

— Хто вы? — запытала.

Былі гэта беларускія партызаны. Вера дала ім прытулак — памыла бялізну, падрыхтавала яду. Як для сваіх дзяцей так і для іх была яна маці.

Потым яны загінулі ў барацьбе з фашыстамі ў заблудаўскіх лясах. Вера адчула тады вялікую боль, усё роўна, як страціла кагось самага блізкага...

* * *

У 1951 годзе Вера паступіла на работу ў Беластоцкую фабрыку плюшу. Перш працавала на падрыхтоўчым аддзеле. Навівала на шпулькі аснову. Але гэтая работа яе поўнасцю не задавальняла. Абавязкова хацелася ёй ткаць прыгожыя плюшавыя тканіны, вельветы. Часта, калі мела вольны час, падыходзіла да красён, прасіла, каб растлумачыць ёй, як знімаюць аснову і г. д.

— Хачу працаваць на кроснах — аднойчы заявіла яна кіраўніку вытворчасці.

— Дзе? — запытаў.

— На кроснах — паўтарыла.

— На кроснах? — Што ты гаворыш, кабета, падумай. На старыя гады хочаш яшчэ вучыцца? Не... ніколі. Прадпрыемства не выразіць на гэта згоды.

Але Вера ў сваіх імкненнях была неадступнай. Вырашыла, што ці так, ці інакш, але яна будзе ткалляй.

Звярнулася за дапамогай у партыйную арганізацыю. І пачала працаваць на кроснах. Неўзабаве выбілася на перадавіка. На працягу пяці год сваёй ахвярнай працы саткала сотні тысяч прыгожых, плюшавых тканін, вельвету.

С. СВЕРАД

Нашы задачы

Працяг са стар. 1.

га рэпертуару. Гарадоцкі хор не мае мастацкага кіраўніка, які-б меў у гэтым кірунку адукацыю. Менш вядомыя гурткі як у Рагачах — Семятыцкага павета Шымках — Беластоцкага павета і другіх, таксама патрабуюць такой дапамогі.

Усе яны без выключэння патрабуюць добрага, актуальнага рэпертуару. Сістэматычная дапамога ўжо існуючым гурткам будзе садзейнічаць паўставанню новых.

Вялікія задачы стаяць перад Таварыствам ў галіне асветы. Яшчэ не ва ўсіх вёсках, дзе жывуць беларусы і існуюць школы, навучаецца родная мова. Нпр. у Семятыцкім павеце ёсць толькі 3 школы, ў якіх навучаецца беларуская мова, як прадмет. У Беластоцкім павеце ёсць толькі 2 беларускія школы ў якіх ўсе прадметы навучаюцца на беларускай мове. У Дамброўскім павеце зусім іх няма. У другіх паветах ёсць больш школ, у якіх навучаецца беларуская мова, але яны не ахопліваюць усёй беларускай моладзі.

Побач з задачай пашырэння сеткі беларускіх школ стаіць праблема падрыхтоўкі настаўнікаў і абяспячэння школ падручнікамі на боларускай мове.

Звярнуў я ўвагу толькі на некалькі праблем. Ёсць іх больш. Аб іх напэўна скажуць дэлегаты на павятовых з'ездах.

НАРАДОВЫЯ РАДЫ І БЕДНЯКІ

Вельмі кепска было сялянам, калі да павятовага мястэчка трэба было ехаць 40, або 50 кілометраў.

Возьмем напрыклад пасёлак Новы Двор. Ён знаходзіцца ў адлегласці 45 кілометраў ад Саколкі. Некаторыя вёскі былі яшчэ больш аддалены ад свайго павятовага мястэчка.

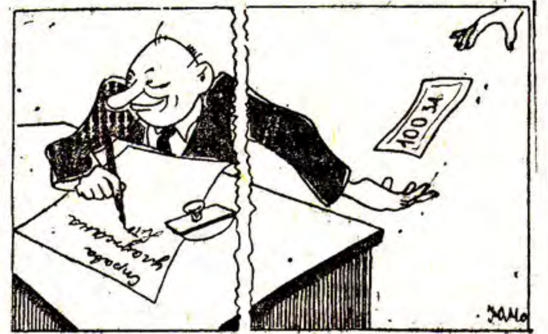
Павятовым уладам цяжка было кіраваць Грамадскімі радамі нарадовымі, цяжка было кантраляваць іх дзейнасць.

Работнікі павятовых устаноў з Саколкі рэдка бывалі ў аддаленых Грамадскіх радах нарадовых, мала гаварылі з жыхарамі вёсак, і не ведалі сапраўднага аблічча гэтых устаноў.

Цяпер гэта змянілася, калі ў Дамброве паўстаў павет. Аднак і цяпер яшчэ цяжка кіраваць працай ГРН. Асабліва таму, што ў Радах Нарадовых і ГС-ах працуе яшчэ нямала слабых людзей, якія хутка пападаюць пад уплыў кулакоў і камбінатараў.

Аб гэтым сведчаць факты з Ліпска. Радна Гайдэманова злоўжывае сваё становішча і за хабары памагае камбінатарам ашукоўваць народную ўладу. Яна ад Каліша з Скібнева ўзяла 100 зл хабару за тое, што дабілася яму ў Прэзідыуме ГРН 300 зл. ільготы ў падатку. Яна Казімеры Шымчык гаварыла: — „прынясі мне сыру і мяса, то пастараюся, каб твой бацька атрымаў ільготу ў падатку і абавязковых пастаўках мяса".

А вось яшчэ адзін прыклад. Старшыня Прэзідыума Грамадскай Рады Нарадовай у Ражкоўцах грм. Бенаш прыняў на тэхнічнага работніка Яна Чарнецкага, які мае 17 гектараў зямлі (гэта разам з утаенай і распісанай).

Гэты-ж тэхнічны работнік, які лічыцца бядняком, такі прадпрыемлівы, што хутка дабіўся ўплыву на членаў Прэзідыума і ў сапраўднасці ён кіруе Грамадскай радай. Зразумела, што Чарнецкі будзе заўсёды абараняць інтарэсы такіх „беднякоў" як ён сам.

Несумленныя людзі, якія злоўжываюць свайго становішча, уціснуліся да працы на адказныя пасады, нават у новаўтворанай Павятовай Радзе Нарадовай. Прыкладам можа служыць наступны факт. У аддзеле фінансаў працуе нейкі Радзівон. Ён перш за ўсё клапоціцца аб сваіх сваякоў і знаёмых. Нядаўна ён дабіўся, каб яго, 17 гектаровы дзядзька атрымаў 800 зл палёгкі ў падатку.

Як бачым, кулацкі націск на Рады Нарадовыя вельмі вялікі. Вялікі ён і на нашы ГС-ы. Да гэтага часу ў некаторых ГС-ах маюць яшчэ пяршынства кулакі і камбінатары.

Возьмем напрыклад ГС у Новым Двары. Там адказныя пасады займаюць такія бюракраты, як Станіслаў Лабенец (рэферэнт кантрактацыі). Яны ўсякімі спосабамі імкнуцца аказаць дапамогу кулакам і камбінатарам. А бядняк, дапамогі ў ГС-е можа нават не спадзявацца.

Аднак гэта толькі да часу. Прэзідыум ПРН у Дамброве ўжо звярнула ўвагу на дзейнасць ГС у Новым Двары. І гэта не падлягае сумненню, што ў хуткім часе ў гэтым ГС адносіны да беднякоў будуць зусім іншыя. Думаем, таксама, што павятовыя ўлады зацікавяцца і тымі сялянамі, якія ашукоўваюць народную ўладу.

Да гэтых сялян належыць Антон Мезянка з Градзішчан, які абрабляе 12 гектараў зямлі, а плаціць толькі за 9 гектараў. Юзэф Казёл з Лазова, мае 8 гектараў зямлі, а яго абавязковыя пастаўкі збожжа тыносяць толькі ..аўтара цэнтнера, а Дамінік Крыштопік з гэтай-жа вёскі з 13 гектараў зямлі абавязкова прадае дзяржаве толькі тры з палавінай цэнтнера збожжа

Такіх несумленных сялян, якім раней удалося значна панізіць абавязковыя пастаўкі збожжа, можна знайсці ў кожнай вёсцы.

Цяпер, калі наступіла прыбліжэнне павятовых улад да сялян, такія хітрунствы кулакам і камбінатарам не ўдаюцца і гэта ўзрадавала беднякоў і сярэднякоў Ды наогул беднякі ад часу паўстання ў Дамброве павету, сталі смялей праяўляць ініцыятыву. У Градзішчанах у сучасны момант беднякі сумесна з сярэднякамі арганізуюць сельскагаспадарчы каапператыў У Ясяноўцы ўтварылася група ўзаемадапамогі, а ў Грабаве гурток па апрацоўцы сенажаці.

Гэта засмуціла кулакоў і камбінатараў. Яны ведаюць, што прыдзе хутка канец ашуканству. Трэба толькі, каб таварышы з Дамбровы хутчэй зацікавіліся гэтымі ашуканцамі народнай улады, а таксама, каб больш увагі звярталі на дзейнасць Грамадскіх рад нарадовых. Трэба ачысціць іх ад несумленных работнікаў, ад кулацкіх уплываў, якія падрываюць аўтарытэт народнай улады.

М. ХМЯЛЕУСКІ

Г. МАТЭЙЧЫК

ЧЫРВОНЫЯ

Якім способам людзі ў Крынках даведаліся аб падзеях у Пецербургу з 9 (22) студзеня 1905 года. аб крывавай расправе царскіх катаў з рабочымі ў „Крывавую Нядзелю" — ніхто з таварышаў не мог сказаць нічога пэўнага. Можа гэтую вестку прывёз тав. Хін, вярнуўшыся са Смаргоні, а можа хто іншы.. Лютая злосць і нянавісць да царызма, які пры дапамозе зверскіх метадаў ліквідаваў рабочы рух, агарнулі жыхароў мястэчка, так сільна, што нават забыліся пра асобу, якая прынесла гэтую страшную вестку. Трудна сёння ўспомніць, хто гэта быў, ды-й 50 год — немалы адрэзак жыцця і не адно на працягу гэтага часу загінула ў людской памяці.

З даўных рэвалюцыйных дзеячаў СДКПіЛ у Крынках нямнога дагэтуль яшчэ жыве. Антон Нэвэль, Грыгор Шынкевіч, Вінцук Дзядэль, Кастусь Калінскі і Ігнат Печко Выкарыстоўваючы іх успаміны, а таксама на аснове захаваных заметак аб рэвалюцыйных выступленнях у Крынках, пастараемся як найбольш праўдзіва паказаць ход падзей, якія адбыліся там, у памятныя дні студзеня і лютага 1905 года.

На здымку: Удзельнікі і правадыры рэвалюцыйных выступленняў рабочых у Крынках у 1905 годзе, члены і актыўныя дзеячы СДКПіЛ.

Злева: Грыгор Шынкевіч, Антон Нэвэль, Вінцук Дзядэль.

Падзеі ў Пецербургу ў „Крывавую Нядзелю" сталі вядомымі ў Крынках 13 (26), і 14 (27) студзеня. Вестка аб гэтым выклікала вялікае абурэнне крынкаўскіх рабочых. Ячэйка СДКПіЛ, якая ў тым часе праводзіла сваю работу ў Крынках, зараз-жа склікала партыйны сход, на якім вырашана звярнуцца да Беластоцкага Камітэта СДКПіЛ па ўказанні, каб выступленне крынкаўскіх рабочых было каардынавана з выступленнямі беластоцкага пралетарыята. Выбрана дэлегацыю ў складзе: Антон Нэвэль, Грыгор Шынкевіч, Юры Калінскі, Пандра, Ян Бах і іншыя.

Дэлегацыя была шматлікая, ды ў Беласток ехала падзелена на групы па 2—3 чалавек у кожнай, таму што трэба было лічыцца з мажлівасцямі арыштаў па дарозе, і ў Беластоку. А справа была ў тым, каб хоць адна група навязала сувязь з таварышамі з беластоцкага Камітэта.

У Беласток дэлегаты прыбылі не напатыкаючы асаблівых перашкод. У горадзе атмасфера была моцна напружанай, хадзілі шматлікія патрулі паліцыі і жандармерыі, правяралі дакументы „падазроных" людзей. Нягледзячы на гэта некалькі групам удалося ашукаць праніклівасць паліцыі і дабрацца ў Камітэт. Толькі групу Нэвэля жандары, праверыўшы іх дакументы, адвялі на станцыю і сказалі, каб першым-жа поездам, які ідзе ў тым кірунку, вярталіся дамоў.

Беластоцкі Камітэт разам з прыбыўшымі таварышамі з Крынак вырашыў, што 17 (30) студзеня пачнецца агульная забастоўка.

Усе дэлегаты шчасліва сышліся на вакзале. У грамадзе чуліся больш пэўнымі. Калі падана поезд да Крынак, дэлегаты занялі адзін вагон і, калі поезд рушыў з месца, хтось праз акно высунуў чырвоны сцяг — пачуўся гучны спеў. Шмат галасоў спявала Марсельезу, Варшавянку, Чырвоны Сцяг і іншыя рэвалюцыйныя песні Вестка аб чырвоным поездзе па тэлефону хутка дайшла да ўсіх станцый, праз якія праязджаў поезд Як-жа яна падзейнічала на чыноўнікаў і чыгуначную паліцыю?

У Жэдні, Валілах, пероны былі пустыя Нават дыжурны чыгуначнага руху не паказаўся на пероне ніводнай станцыі. Усе царскія слугі баяліся справядлівага гневу народа.

У той самы вечар з удзелам прадстаўнікоў „Бунду" адбыўся надзвычайны сход ячэйкі СДКПіЛ На сходзе вынесена пастанову праклямаваць агульную забастоўку на панядзелак 17 (30) студзеня. Напярэдадні ў яўрэйскай сінагозе адбыўся рабочы мітынг. Прышло звыш 3 000 чалавек. Тыя, якія не маглі ўвайсці ў сінагогу, стаялі на дзядзінцу. Тав. Нэвэль успамінае, што „пальца не было дзе ўткнуць". Мітынг быў вельмі бурны Выявілася, што нікога не трэба было агітаваць да забастоўкі, так заўзята ўпарты быў ужо народ. Наадварот, дзеячы СДКПіЛ. былі змушаны ўтрымліваць анархістычныя парывы рабочых, якія дамагаліся, каб павешаць паліцыянтаў, дакучлівых і нягодных царскіх чыноўнікаў.

У панядзелак рана спынілі працу ўсе гарбарні і іншыя прадпрыемствы. А было іх у Крынках нямала. У мястэчку налічвалася тады каля 10 тысяч жыхароў З гэтага ліку толькі ў гарбарнях працавала амаль 3 000 чалавек. Умовы для работы былі вельмі цяжкія. У прымітыўных гарбарнях не, было нават найпатрабнейшага механічнага абсталявання. Уся праца выконвалася ручным спосабам.

Не было ніякай апекі над працоўнымі. У гарбарнях працавала шмат падлеткаў і дзяцей да 12 год Працаваць трэба было па 14—15 гадзін у суткі, заработкі кваліфікаванага рабочага дасягалі 3 рублёў у тыдзень. Асабліва бязлітасна выкарыстоўвалася моладзь і дзеці — іх заработак часта быў не большы за 50 капеек у тыдзень.

Апрача патрэб палітычнага характару і пратэста супроць царскага самадзяржаўя, забастоўшчыкі стаўлялі таксама эканамічныя патрэбаванні г. зн. дамагаліся 8-гадзіннага рабочага дня і павышэння заробкаў на 10 да 20 працэнтаў.

Пры набліжэнні вечара 17 (30) студзеня да забастоўкі далучылася дамовая прыслуга Крамнікі, дрыжучы са страху, пазамыкалі свае крамы і павывешвалі на іх чырвоныя флагі На вуліцах убраных чырвонымі флагамі панаваў рух, як на ярмарку.

Усе партыйныя таварышы мелі вызначаную сабе работу. Напрыклад, Грыгор Шынкевіч атрымаў загад заўладаць

Андрэй Сошка

За мір

Я не насіў салдацкае шынелі;
Я быў малы — дні грозныя запамятаў.
Праходзілі крывавыя мяцелі,
Мой родны край у ланцугах стагнаў.

Да родных хат прышла вайна - трывога,
Гарэла цяжкім полымям начэй.
Я бачыў на разбураных парогах
Нагою зверскаю растоптаных дзяцей.

Я доўга не магу заснуць начамі,
Я горача люблю ўсіх людзей.
Я бачу поўасляплёнымі вачамі —
Людзям жывецца з кожным днём ляпей.

Мне не насіць салдацкае шынелі,
Не мог-бы ў полі ворага адкрыць.
Браты, прашу я вас, каб зразумелі —
Пяром я міру буду бараніць.

ВЯСНА

Блакітнае неба,
Дзявочыя вочы
Усміхаюцца.

Снягі таюць,
Пяе жаваранак...
Вясна
Набліжаецца.

Грэе сонейка
Зямля родная
Свеціць
Чорнымі
Латамі.

Ручаёчкі зліваюцца
У лужыны азёрныя,
Залатымі люстэркамі
Серабрацца
Між хатамі...

А на багнах за гонямі,
Дзе асіна з алышынаю —
Разліваецца
Сіняе
Мора.

Не праехаці конямі,
Не перойдзеш з дзяўчынаю,
Не абнімеш бурлячых
Прастораў...

Усё блізкае,
Усё роднае —
Дарагое.

Неба цёплае
і блакітнае,
Веснавое...

Я ПЯЮ

Аб мужыцкай долі
Жаваранак ў полі
Весела пяе.

Кліча агранома
„Годзе сядзець дома
Ужо трактар арэ!"

Рэха раздаецца
Аж зямля смяецца!
Чорная ралля!

Аж глядзець ахвотна,
Як ідзе работа!
Родная зямля!

Пералескі, ўзгоркі,
Лужынаў пацёркі
Блішчаць серабром.

Багна і лясочкі,
Жоўтыя пясочкі —
Маё ўсё кругом!..

Мілая Айчына
Яснымі вачыма
Ласкае мяне.

Трактарыстка — Ніна
Гожая дзяўчына
Вясела пяе...

Песня звонка льецца,
Весялей жывецца, —
Я пяю!

Песня чалавечая —
Маладая вечная, —
Пра зямлю!...

Вясковы скульптар

Ніхто не вучыў яго перспектывы, прапорцыі, і невядомай яму была таксама анатомія людзей і звяроў. Вучыла яго толькі асяроддзе — магутная, векавая пушча.

Ад зарання назіраў яе багатае жыццё ва ўсіх парах года; быў сведкам рознастайных з'яў жыцця звяроў.

Вясковы скульптар — Аляксандр Гіголь.
Фото — Рыбінскі

Усе гэтыя вобразы перасоўваліся ў яго думцы. Хацеў ён тады іх замацаваць назаўсёды. І што выбраў? Алавік — або пэндзаль? Не! Дык-жа яны не аддавалі дакладна трэцяга памеру. Выбраў дрэва.

І ўжо ў дзяцінстве малады Алёша пачаў прабаваць сваіх сіл. За заашчаджаную невялікую суму — купіў на кірмашы танны ножык „цыганчык" і пачаў вырэзваць

Не трэба хіба дабаўляць — што пакуль-што ўсё гэта паходзіла на гульню; бацькі нічога дрэннага не гаварылі, глядзелі, як кажуць „праз пальцы" — але, калі прыкмецілі, што Алёша аддаецца поўнасцю гэтым заняткам — у недвухсэнсавы спосаб сказалі яму, што калі так вельмі цікавіцца рэзаннем дрэва — дык няхай возьмецца за... сталярку.

Так яно і сталася. Цяпер — блізка 60-гадовага Аляксандра Гіголя ў Белавежы ўсе ведаюць, як добрага столяра. Ды таксама ведаюць яго як і скульптара.

Дагэтулешняй тэмай яго работы была пушча з яе багаццем.

І так застаў я Аляксандра Гіголя пры працы. Аж дзіўна было глядзець, як карыстаючыся прымітыўнымі прыладамі вырэзваў з дрэва зубра.

Невядома, чым перш трэба было захапляцца. Ці лёгкасцю масіўнай структуры цела зубра, ці дынамікай руху, якая яшчэ больш стварала вобраз цара пушчы.

Побач ляжыць барэльеф, які паказвае барацьбу аленя з ваўкамі.

На паляне, у абрамленні двух старых, сплеценых уверсе галінамі, парахаватых дубоў, вядзецца няроўная барацьба — на смерць і жыццё.

Адзін воўк ляжыць ужо растоптаны і забіты аленяням Другі хапае аленя за заднюю лапатку, перашкаджаючы ўцёку. Трэці скочыў яму да горла і ўжо відаць як алень выбіваецца з сіл і слабне.

Трэба вельмі добра ведаць пушчу, трэба быць не адзін раз сведкам падобных здарэнняў, каб магчы так праўдзіва адкрыць яе тайну.

Пасля гэтай лясной трагедыі пераношу позірк на другі прадмет. Спакойны арнамент з мастацка рэзанымі лісцямі, вельмі ўпрыгожвае хлебны паднос.

А якія яшчэ працы, і колькі іх выканаў Аляксандр Гіголь?

Альбо-ж гэта ён можа ўсё палічыць! Памятае толькі, што ў дэпартаменце лясніцтва ў Варшаве ёсць такі самы барэльеф, які паказвае змаганне зубра з мядзведзем і дзе зубр — зразумела перамагае. Працы Аляксандра Гіголя, як падарунак атрымалі ў мінулым годзе, будучы ў Белавежы, беларускія пісьменнікі: Максім Танк і Аркадзь Куляшоў, а таксама дэлегаты Міністэрства Асветы БССР і беларускай моладзі.

Яго працай захапляюцца дэлегаты албанскай і нямецкай моладзі.

Я дрэнна сказаў на пачатку, што тэматыкай Гіголя ёсць пушча. Не толькі. Тэматыка яго агортвае і герояў пушчы — людзей.

Гайнаўскі павет мае вялікія рэвалюцыйныя традыцыі, мае слаўную карту змаганняў з нямецкімі захопнікамі і ўсё гэта адбываецца ў пушчы Такая ёсць тэма будучых работ Аляксандра Гіголя.

Такіх як Гіголь у нашым ваяводстве ёсць многа.

Белавежскі зубр — рэзьба ў дрэве.
Фото — Рыбінскі

Мне здаецца, што Павятовы аддзел культуры ў Гайнаўцы павінен лепш чым дагэтуль заапекавацца вясковымі скульптарамі, падказаць ім праблемы нашых дзён, а Прадпрыемства народна - артыстычнай вытворчасці (ЦПЛіА) ў Беластоку распаўсюдзіць іх творы.

Бо і гэта з'яўляецца важным.

І. Р.

КРЫНКІ

поштай, іншым таварышам прызначаліся другія ўстановы, паліцыя і ўраднікі, якіх належыла разброіць.

Авалоданне поштай адбылося без труднасцей. Паперарэзвана тэлефанічныя драты; — Крынкі аказаліся адцятымі ад свету. Паліцыянты так пахаваліся, што немагчымасцю было знайсці хоць аднаго з іх. Агорнутыя жахам ураднікі самі прыносілі шаблі і рэвальверы да рабочай міліцыі, якую створана часова дзеля парадку. Аднак зброі сабрана нямнога: — 5 вінтовак, некалькі сот патронаў. некалькі дзесяткаў шабель і рэвальвераў — гэта было ўсё. І хоць рабочая міліцыя, замест зброі, мела толькі чырвоныя павязкі, у горадзе панаваў прыкладны парадак.

На наступны дзень Крынкі былі цалкам ва ўладзе рабочых Знішчаліся ў гміне дакументы на падатак і спіскі сялянскіх нядоімкаў, зусім знішчана паліцыйны архіў. З вёскі на дапамогу рабочым прышло сотні сялян. Выдана загад адчыніць крамы і нармальна прадаваць тавары тым, хто патрабуе. Толькі фабрыкантаў і багатых мяшчан не відаць было на вуліцах. Сядзелі пахаваўшыся, па дамах, дрыжучы са страху, хоць рабочыя зусім і не думалі забіваць іх. Баяліся, бо як кажа прыказка — „Ведае кошка, чыё сала з'ела".

Характэрная рыса ў паводзінах рабочых — гэта іх гуманнасць у адносінах да пакаронага ворага, хоць потым яны пераканаліся на сабе, што гэты. шкадаваны і сцеражоны вораг не меў літасці над працоўнымі і няшчадна адпомсціў у дні рэакцыі, за перажыты страх.

Нядоўга цешыліся крынкаўскія рабочыя здабытай свабодай. У сераду рана, 19 (1 лютага) студзеня да Крынак падыйшло войска з Саколкі, каб „зрабіць парадак". А была гэта даволі вялікая сіла — 2 батальёны пяхоты, штось каля тысячы асоб і батарэя артылерыі. Нягледзячы на гэта, войска пачаткова аднак-жа баялася ўвайсці ў горад, заняло толькі ўсе дарогі, вядучыя ў Крынкі. Да правадыроў СДКПіЛ акружнай дарогай прышло паведамленне, што афіцэр, які камандуе войскамі, хоча пагаварыць з дэлегацыяй рабочых. Ужо з самай раніцы паміж войскамі шмат паллёткаў пускалі пагалоскі, што рабочыя будуць бараніцца да апошніх сіл, што яны маюць многа зброі, будуюць барыкады і г. д. Весткі гэтыя збівалі з панталыку каманду і выклікалі жаданні перагавораў з рабочымі.

Да сядзібы камандзіра войска, якая знаходзілася ў канцы Сакольскай вуліцы, прышла рабочая дэлегацыя на чале з тав. Рагасевічам. Афіцэр пачаў умаўляць дэлегатаў злажыць зброю, каб пазбегнуць непатрэбнага кровапраліцця. Гаварыў, што і так горад не здолее абараніцца, што камандванне мае загад адкрыць на Крынкі агонь артылерыі і, што на наступны дзень у Крынкі прыдзе яшчэ больш войска з Гродна.

Дэлегаты вярнуліся ў горад. Зараз-жа адбылася нарада ячэйкі СДКПіЛ, а потым агульны мітынг, на якім правадыры ясна паказалі сітуацыю, якая вытварылася. І таму, што вораг меў перавагу ў людзях і ў зброі і, што не было вестак аб рабочым руху ў другіх гарадах Беласточчыны, вырашана аддаць горад без бою.

— Мы мелі толькі 5 вінтовак і некалькі дзесяткаў шабель і рэвальвераў — расказвае тав. Шынкевіч. Далі толькі загад, каб усе актыўнейшыя таварышы зараз-жа выехалі з Крынак дзеля пазбягнення арыштавання.

У паабедзены час войска заняло горад. Камандзіры датрымалі слова, што не будуць стасаваць рэпрэсіі і таму было ў горадзе спакойна, толькі вуліцамі праходзілі ўзмоцненыя вайсковыя патрулі і не дазвалялася паліць вечарамі ў дамах святла.

Ноччу ў Крынкі прыехала жандармерыя. Адразу пачаліся арышты і крывавыя расправы з рабочымі. Хто ў пару не паспеў схавацца, ішоў у часовы арышт, які змяшчаўся ў яўрэйскай сінагозе, у якой на дзень раней гаспадарылі рабочыя. У працягу ночы і наступнага дня арыштавана звыш 200 чалавек. Пабітым і памучаным рабочым праз два дні не давалі ні хлеба, ні вады, а потым пры дапамозе сільнага атрада казакаў, арыштаваных адведзена ў турму ў Гродна.

Так скончылася забастоўка крынкаўскіх рабочых у памятныя дні студзеня — лютага.

Як потым выявілася, камандзір войска не меў пазвалення весці перагаворы з рабочымі, наадварот, згодна з загадамі, павінен быў не трацячы часу абстрэльваць горад з артылерыі. Аднак афіцэр меў людскія пачуцці, не выканаў зверскага загаду, і за гэта быў сурова пакараны царскімі сатрапамі Яго дэградавалі з афіцэра на радавога і звольнілі з войска.

Пасля арыштаў палітычнае жыццё ў Крынках аслабела. Арганізацыя была раскідана. Пасля сваёй пабыўкі ў Крынках у чэрвені 1905 года Фелікс Дзержынскі пісаў:

„У Крынках застаўся толькі адзін агітатар — усе другія арыштаваны. Пасля забастовак і рэвалюцыйных выступленняў у лютым, арыштавана каля 200 рабочых. 100 з іх яшчэ дагэтуль у турме. Нягледзячы на слабыя сілы, нашы арганізуюць сходы, на якіх гаворыць да людзей Сцяпан і Іван... Цяпер дапамагае ім яшчэ адзін, іх вучань...".

Рэпрэсіі і арыштаванні не пахіснулі рабочых; наадварот, рэвалюцыйная дзейнасць з кожным днём узрастала і шырылася, у партыю прыходзілі ўсё новыя людзі.

А што здарылася з арыштаванымі? Сто з іх звольнілі, бо не было доказаў віны, апошніх пакаралі турмой ад года да трох. Між іншым, Рагасевічу і Лукасевічу прысудзілі па тры гады турмы; Яну Баху і Пандэру — па 2 гады. Нават Нэвэль, які на пачатку ўцёк і выехаў у ЗША, калі пасля двух год, у 1907 г. вярнуўся ў краіну, быў арыштаваны і прысуджаны на 2 гады „арыштанцкіх рот".

На месца арыштаваных актывістаў, прыходзілі новыя. Былі гэта пераважна спецыялісты са Смаргоні, якіх прывезлі сабе фабрыканты (старыя спецыялісты амаль усе былі ў турме, або не прымаліся на працу) Сярод новых актывістаў асабліва дзейным і адданым быў Браніслаў Хін. У яго доме найчасцей адбываліся сходы ячэйкі СДКПіЛ. І хоць у Крынках знаходзіліся палкі казакаў і атрады жандармерыі, — рэвалюцыйная работа развівалася.

Крынкаўскія рабочыя яшчэ неаднакратна падымаліся на барацьбу — арганізавалі забастоўкі і гэтым выражалі сваю салідарнасць з польскім і рускім пралетарыятам. Асабліва шматлікі быў удзел крынкаўскіх гарбароў у агульнай забастоўцы ў жніўні 1906 года, якая з'явілася палітычнай дэманстрацыяй супраць крывавых распраў з рабочымі Беластока.

Хоць ад таго часу прайшло ўжо больш чым 50 год, рэвалюцыйныя традыцыі ў Крынках усё яшчэ не трацяць свайго значэння і хараства Яны ажыццявіліся ў вялікай актыўнасці гарбароў і другіх рабочых у Крынках, у іх штодзённай барацьбе за ўмацаванне здабыткаў соцыялізма пастаянным павышэннем прадукцыйнасці працы, памнажаннем багаццяў соцыялістычнай гаспадаркі, а гэтым самым паляпшэнне добрабыту ўсіх працоўных.

Г. МАТЭЙЧЫК

*) Даты падаем згодна з ужываным у той час у Беласточчыне юльянскім калядаром, цыфры ў дужках абазначаюць даты па сучаснаму каляндару.

ТАДЭУШ ДЗЕРЖЫКРАЙ-РОГАЛЬСКІ

Кіраўнік Аддзела правідлавай анатоміі чалавека Медыцынскай акадэміі ў Беластоку

Аб даследаваннях над мінуўшчынай Беласточчыны

Варта ведаць, што Беласточчына з'яўляецца тэрыторыяй незвычайна багатай і цікавай для доследаў. Беласточчына, гэта абшар найменш пазнаны, правялося тут найменш доследаў над яе далёкай мінуўшчынай. У апошніх гадах, дзякуючы выдатнай дапамозе дзяржавы, якая не шкадуе сродкаў на гэтыя, так дарагія работы, праводзяцца на Беласточчыне доследы ў радзе месц. Да най-

Вёска Швейцарыя ля Сувалкаў — агульны выгляд.

больш цікавых месц можна залічыць могілкі з XII—XIV стагоддзя новай эры ў беларускай вёсцы Чорная Вялікая (Семятыцкі павет).

Даследчыя работы ў Чорнай Вялікай праводзіліся навуковымі супрацоўнікамі Аддзела правідлавай анатоміі чалавека Медыцынскай акадэміі ў Беластоку, якія на працягу 1951—1953 г. адкапалі там каля 100 людскіх шкілетаў.

На падставе спецыяльных доследаў касцяка ўдалося ўстанавіць рад дагэтуль невядомых, падрабязнасцей адносна будовы, марфалагічнай структуры і доўгавечнасці жыхароў вёскі Чорная Вялікая ў перыяд ранняга сярэдневякоў'я.

Вельмі цікавым з'яўляецца параўнанне насельніцтва пахаванага ва ўрочышчы ў Чорнай Вялікай з сучаснымі жыхарамі гэтай вёскі. Гэтыя групы ў значнай ступені розняцца паміж сабой.

Савецкі прафесар М. А. Грэмяцкі (з Маскоўскага ўніверсітэта), падчас пабыўкі ў 1954 г. у Польшчы вельмі зацікавіўся археалагічнымі знаходкамі ў Чорнай Вялікай. Сумесна з навуковымі працаўнікамі Аддзела правідлавай анатоміі чалавека, наведаў ён месцы раскопак.

У мінулым годзе пачаліся не меней цікавыя археалагічна - антрапалагічныя даследаванні ў мясцовасці Швейцарыя ля Сувалкаў.

Адкрыта там старадаўнія курганныя могілкі, якія знаходзяцца на ўзгорку ў старым лесе. З 50 розных курганаў, на працягу 1955 года даследвана — 10.

Даследаванні ў Швейцарыі праводзіліся Дзяржаўным археалагічным музеем у Варшаве пад кіраўніцтвам хавальніка Ежы Антоневіча пры адначасовым судзеянні Аддзела правідлавай анатоміі чалавека Медыцынскай акадэміі ў Беластоку.

У курганах, пад слоем камення адкрыта магілы, у якіх апрача кепска захаваных людскіх касцей, неаднаразова знаходзіліся косці звяроў: авечак ды коней. Магілы былі багата абсталяваны пахавальнымі дарамі як: зброя, прылады і аздобы. Нпр. у кургане нумар 14 адкрыта два захаваныя шкілеты жанчыны і дзіцяці, на якіх былі прыгожыя абарожкі з бронзы і такія-ж самыя запінкі. У кургане нумар 31, на дне магільнай ямы знаходзіўся слой спаленых касцей з рэшткамі кастра.

У кургане нумар 6 і 9 знойдзена сляды згніўшых слупаў, якія мабыць, сведчаць аб тым, што калісь існавалі нейкія надмагільныя збудаванні накшталт маленькіх хатак.

З прычыны дрэннага захавання касцей, як і слядоў гару, якія сустракаецца ў большасці курганоў, трэба лічыцца з магчымасцю спальвання нябошчыкаў.

Забыткі і пахавальныя дары, якія захаваліся, дазваляюць нам датаваць магільнікі ў Швейцарыі на III—IV стагоддзе новай эры. Належаць яны да судаўскага насельніцтва — ранняга сярэдневякоўя — яцьвінгаў.

Падобны спосаб хавання памерлых знаходзім мы ў Разтоўтах (Беластоцкі павет), а таксама ва ўсходняй Літве. Частку курганаў можна датаваць на V стагоддзе новай эры. (як і магільнік у Поудзішках аддалены ад Швейцарыі 2,5 клм).

Багаты інвентар магіл у Швейцарыі дазваляе нам пазнаць спосаб жыцця насельніцтва.

У аддзеле анатоміі праводзіцца зараз падрабязную аналізу астаткаў касцей знойдзеных у Швейцарыі. Першыя доследы ўжо дазваляюць меркаваць, што вынікі іх будуць незвычайна цікавымі. Нпр. удакладнена ўжо, што жанчына пахаваная ў кургане нумар 14, была жоўтай расы. Сведчыць гэта аб нейкіх зносінах судаўскага насельніцтва з усходам

У гэтым годзе Дзяржаўны археалагічны музей у Варшаве будзе прадаўжаць раскопкі ў Швейцарыі.

Апісанне гэтых двух магільнікаў яшчэ не канчае рэестра месц, якія ахоплены планам навуковых даследаванняў на Беласточчыне.

У папярэдніх гадах былі вядзены падобныя работы ў Драгічыне над Бугам, а восенню 1955 г. ў час навуковых даследаванняў адкрыта ў мясцовасці Гура, месцы з эпохі гладжанага камення (каля 2 000 год перад новай эраю).

Усе гэтыя работы, вядзены калектывамі розных спецыялістаў, садзейнічаюць пазнанню мінуўшчыны Беласточчыны.

Курган у лесе ля Швейцарыі (Сувальскага павета) у якім знаходзіцца магіла яцьвінгаў.

Парады гаспадарам

Каб забяспечыць вялікі і здаровы збор з фруктовых дрэў, трэба іх сцерагчы перад шкоднікамі і хваробамі. А гэтага дабіцца можна спосабам механічнай барацьбы ў зімова - вясенні час і 5-кратным апырскваннем дрэў ад ранняй вясны да часу, калі фрукты будуць велічыні італьянскага арэха. Самым важным з'яўляецца цяпер: механічная барацьба і першае апырскванне, якія абавязкова трэба правесці да 15 красавіка (у гэтым годзе тэрмін спознены з прычыны доўгай зімы). Механічную барацьбу праводзіцца калі абскрабаецца кару дрэў з мэтай знішчэння гнёздаў шкоднікаў.

Перад ачышчэннем кары трэба памятаць, каб разаслаць кругом дрэва радны. Саскрабаная кара з гнёздамі шкоднікаў тады не будзе падаць на зямлю, толькі на радно, якую пасля сканчэння работы трэба спаліць, каб шкоднікі далей не маглі развівацца. Далейшым механічным пачынаннем — гэта прасвятленне каронаў дрэў, якое ліквідуе пасохшыя і хворыя галіны, а таксама загушчэнне дрэва.

Зараз пасля дакананне механічнай барацьбы праводзіцца першае апырскванне. Да апырсквання трэба ўжыць 8 прац. раствор карбаліну (г. зн. 8 клг. карбаліну на 92 літры вады) або 3,5 прац. раствор карбаліны ДНК, або 1 прац. крэзоталь.

Мэтай усіх гэтых веснавых работ ёсць знішчэнне такіх шкоднікаў як: купроўка рудніца, прадзільшчыца, брудніца, непарка мядоўка, мшыцы, місачнік і іншыя.

Другое апырскванне праводзіцца, калі ў кветках пакажуцца ружовыя, ці белыя пялёсткі.

Да гэтага апырсквання даецца бордосолю і 400 грамаў арсэняку вапня, 1 клг. на 100 літраў вады, каб не дапусціць да грыба і атруціць вусені шкодных авадаў, якія ядзяць лісце. Апырскванне на ружовыя пялёсткі з'яўляецца вельмі важным у барацьбе са шкоднікамі, дзеля таго нельга яго прамінаць.

Трэцяе апырскванне праводзіцца на „келіх" г. зн. тады, калі ўжо ўсе пялёсткі ападуць з кветак, а застануцца толькі кветкавыя бутоны. Да трэцяга апырсквання ўжываецца сумесь такую, як да другога.

Чацьвертае апырскванне праводзіцца калі фрукты маюць велічыню ляскавага арэха.

Дзеля гэтага бярэцца бордосоль з азатоксам (750 грамаў бордасолю і 250 грамаў азотоксу на 100 літраў вады), або серкава-кальцыйную вадкасць з арсенянам кальцыя (2 клг. серкава-кальцыйнай вадкасці і 400 грамаў арсеняну кальцыя на 100 літраў вады).

Пятае апырскванне праводзіцца, калі фрукты маюць велічыню італьянскага арэха. Ужываць належыць гэтых самых хімічных сродкаў, што пры чацвертым апырскванні.

Чацвертае і пятае апырскванне не з'яўляюцца так важнымі, як першыя тры, але ў меру магчымасці трэба іх стасаваць дзеля таго, што шкоднікі з'ядаючыя лісце могуць панізіць плённасць дрэў. Апырскванне трэба праводзіць апырсквальнікамі, якія ГОМ-ы пазычаюць.

На пачатку ліпеня трэба накладаць хвытныя павязкі перад шкоднікам авацоўкам асабліва ў такіх садах, у якіх не праводзіцца належнай барацьбы хімічнай.

В. ТРАХІМОВІЧ

Афрыка — радзіма чалавека

Да гэтага часу амаль усе вучоныя свету падзялялі погляд, што радзімай чалавека ёсць Азія, дакладна, востраў Ява.

Аднак, яшчэ Дарвін выказаў думку, што чалавек упершыню з'явіўся не ў Азіі а іменна ў Афрыцы.

Нядаўна закончыла свае работы археалагічная экспедыцыя французскага вучонага Арэнбура.

Пачынаючы з лета 1954 года правяла яна рад раскопак у гарах Атлас (поўночная Афрыка). У раёне аселішча Палікао (Алжыр) 14 чэрвеня 1954 г. знойдзена сківіцы пітэкантрапа, рубіны і прылады, якімі карыстаўся першабытны чалавек. На працягу 1955 года Арэнбур прадаўжаў археалагічныя пошукі.

У выніку гэтых пошукаў знойдзена шмат шкілетаў першабытных людзей, якія маюць асаблівасці і чалавека і малпы. Так, што радзімай чалавека ёсць афрыканскі мацерык, а не востраў Ява.

(6)

Гэта не быў адчай, а проста злосць, дасада. Не ўпершыню наш шлях перагароджвала вада. Не ўпершыню найлепшы наш плывец, Мікола, моўчкі садзіўся на беразе і першы пачынаў распранацца.

Так пайшло і цяпер. Мікола зняў цераз галаву сваю сумку і сеў.

Кожны раз мы рыхтаваліся да пераправы хутка, не чакаючы нават, пакуль абсохне пот. І справа гэтая заўсёды выглядала аднолькава. З клункамі ўсёй нашай збруі, прывязанымі на галаве, мы падыходзілі да вады і першаму, хто тыцнуў скурчанымі пальцамі нагі ў раку, належала права акрэсліць тэмпературу словам «нічога», або, у праціўным выпадку, якім-небудзь больш красамоўным сказам. Незалежна ад гэтага, Мікола аперазваўся цераз плячо канцом нашага шнура, а я ці Калодка надзяваў на працягнутыя рукі маток. Шнур гэты мы звілі на першай днёўцы са шпагату, вялікі клубок якога Мікола прыдбаў на заводзе. Шнур быў доўгі, метраў са сто, і надзейны, у тры шпагаціны.

Падрыхтаваўшыся, Мікола змераў тэмпературу вады, адмоўна акрэсліў яе зусім ненавуковым тэрмінам, увайшоў па калені ў ваду і сказаў:

— Ну, вадалазы, пускай!

Маток шнура трымаў на руках Калодка. Сёння ў яго на галаве капой сядзеў падвойны клунак: свая і Міколава вопратка. Такі парадак у нас — першы плыве на разведку ўлегцы.

З пагардай да ўсяго, што супраць нас, Мікола кракатнуў і ціха даў нырца.

— Няхай здароў будзе, як бабёр, — зашаптаў Калодка, ужо танцуючы зубамі.

Мікола вынырнуў яшчэ цішэй. Паплыў, нацягваючы шнур. Седзячы на кукішках над самай вадой, я прапускаю шнур праз жменю, а Калодка з мядзвежым спрытам паварочвае працягнутыя рукі, з якіх бязгучна разматваюцца, сплываюць петлі шпагату.

Я не зводжу вачэй з Міколы. Што раз то меншай кропкай адсоўваецца ад нас яго галава, за якой на вадзе распаўзаецца што раз шырэйшы трохкутнік. Потым кропка, якая вядзе наперад гэты трохкутнік, знікае зусім, і, нарэшце, я адчуваю ў жмені тры штуршкі. Разведчык на тым беразе, дае сігнал, тройчы турзаючы за шнур.

Я — з клункам вопраткі на галаве, і мне нырацць не можна. Ды не вельмі й ахвота. Плыву то пад шнуром, нацягнутым над самай вадой, то побач з ім, каб на кожны выпадак ён быў пад рукой. Вада, як заўсёды, без назвы, чужая, халодная... І, як заўсёды, трывожна, што звядзе мае ногі здрадлівая сударга — зімовы лагерны падарунак. Нагамі стрыжэш пад вадой, рукамі распорваеш плынь асцярожна... Бліжэй да берага, калі ўжо бачыш сябра, весялей. Шнур, які ён трымае, ужо не патрэбен табе, аднак бачыць яго, нібы працягнутую, моцную руку, прыемна.

Працяг будзе

Удасканальвайце сваю прафесію

У навучальным 1956/57 годзе пры Завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку будзе тры аддзяленні: польскай мовы, беларускай мовы і фізіка-матэматычных навук.

Паступаючыя ў ЗНС здаюць уступныя эгзамены з прадметаў звязаных з абранай спецыяльнасцю па праграме сярэдняй школы. Экзамены адбудуцца ў кастрычніку гэтага года. Заявы аб прыёме накіроўваць на адрас ЗНС да 15 мая гэтага года.

Усе зацікаўленыя могуць звяртацца непасрэдна ў дырэкцыю Завочнай настаўніцкай студыі: г. Беласток, вул. Міцкевіча 1, або ў аддзел асветы прэзідыумаў ПРН, а таксама ў павятовыя цэнтры Удасканальвання асветных кадр. (А. О.-

СТАТУТ

Галоўнае праўленне Беларуская грамадска-культурнага таварыства выдала ўжо Статут Таварыства у форме кніжачкі.

Жыхары Беластока могуць ужо ўступаць у члены Таварыства. Дэкларацыі можна атрымаць у Галоўным праўленні (будынак ТПП-Р, пакой № 3 — II паверх). Там-жа можна атрымаць і Статут Таварыства.

На здымку: Першая вокладка статута Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Другое ў Польшчы панарамнае кіно будзе ў Бельску-Падляскім

Дакладна год таму, пачаўся рамонт кіно „Зніч" у Бельску. Невядома колькі яшчэ часу мінула-б калі-б не . Вось, вось у тым і справа — пасля рэарганізацыі будаўнічых прадпрыемстваў, у першых днях студзеня гэтага года — адбылася канферэнцыя, на якой быў абмеркаваны ход рамонту будаўнічых работ за 1955 г. Хіба не трэба даказваць, што вынікі былі не вельмі захапляючымі. Праўду кажучы, самакрытычна прызнана, што ў працягу амаль усяго года нічога не зроблена. Такім чынам пазбаўлена культурнага адпачынку большую частку жыхараў Бельска, якія па прычыне малога памяшкання часовага кіно не мелі магчымасці ўсе з яго карыстацца. Тады работнікі праўлення па сельскаму будаўніцтву ў Бельску абавязаліся скараціць тэрмін рамонту кіно і пастанавілі здаць яго ў эксплуатацыю ўжо на 1 мая г. г.

Найбольш клопатаў прычынілі інсталяцыйныя работы. Аднак аказалася, што не так ужо вельмі цяжка таварышу Бернацкаму — дырэктару праўлення па санітарных інсталяцыях у Беластоку. Трэба толькі крыху шчырага жадання і усё будзе ў парадку. У кожным выпадку, калі-б зараз зноў захацелі падвесці вынікі ходу работ пры рамонце кіно „Зніч", то маглі-б з усёй упэўненасцю сказаць, што 2 раўняецца — 8. Вось іменна так. Не здзіўляйцеся, грамадзяне! У працягу двух месяцаў гэтага года зроблена толькі, колькі за працяг васьмі месяцаў мінулага года.

Сучасны стан работ дазваляе меркаваць, што яшчэ перад 1 Мая, будзем маглі глядзець у кіно ў Бельску (другім панарамным кіно ў Польшчы пасля кіно „Слёнск" у Варшаве) панарамныя кінафільмы.

Трэцім панарамным кіно будзе кінотэатр „Покуй" у Беластоку. Залежыць гэта аднак ад тэрміновага выканання работ працоўнай будаўнічай арцеллю „Праца" у Беластоку, якая абавязалася перабудаваць экран у тэрміне да 22 ліпеня г. г.

Новыя бальніцы

Найбольшымі абе'ктамі, пабудову якіх фінансаваць у г. г. будзе Міністэрства аховы здароў'я з'яўляюцца дзве клінічныя бальніцы медыцынскіх акадэмій, ў Беластоку і Любліне. Будуць гэта найбольшыя аб'екты гэтага рода ў краіне.

Насустрач сяўбе

З кожным днём прамені сонца стаюцца ўсё больш цяплейшыя. Красавіцкі вецер хутка асушвае зямлю. За некалькі дзён пачнецца веснавая сяўба.

Да яе старанна рыхтуюцца члены сельскагаспадарчага кааператыва ў Варанянах (Саколькі павет). Ужо даўно яны прывезлі з Саколкі каля 6 тон мінеральных угнаенняў. Сеялкі таксама ўжо падрыхтаваны. А зараз яны ачышчаюць авёс на насенне.

— Мы ўжо пераканаліся — гаворыць Езік Мажэйка — што раней пасеяны авёс дае лепшыя ўраджаі.

У нашую размову ўключыўся Станіслаў Натунэвіч. Ён расказаў, як ў мінулым годзе яны засеялі, а потым выпаў снег і доўга трымаліся халады. Аднак гэта не пашкодзіла пасевам, а наадварот, памагло. Авёс вельмі ўрадзіў.

— Заўтра — дабаўляе Станіслаў Натунэвіч, будзем рассяваць на палях мінеральныя ўгнаенні.

Трэба сказаць, што сельскагаспадарчы кааператыў у Варонянах добра падрыхтаваўся да сяўбы. М. Х.

Элк — фрагмент малачарні. Фото — Зарэмба

ЛІСТ АД ВУЧНЯЎ
ДЗЯКУЕМ

Дарагая Рэдакцыя! Я ад імя ўсіх вучняў нашай пачатковай школы ў Парцаве хачу ў некалькі сказах сказаць Табе аб тым, як мы прынялі Тваю і нашу „Ніву" і як яе чытаем.

Школа наша — гэта сямігадовая беларуская школа. У ёй вучыцца 86 вучняў. Калі мы атрымалі першы нумар „Нівы" — дык не ведалі як цешыцца. З захапленнем чыталі беларускія словы, аглядалі здымкі, па некалькі разоў перачытвалі некаторыя месцы, асабліва на старонцы гумару і сатыры, гутарылі аб агульным выглядзе нашай „Нівы". Мы яе занеслі дадому і чыталі сваім бацькам.

Вучні нашай школы выпісалі 18 экземпляраў „Нівы". Гэта мала. Мы стараемся, каб у далейшым усе выпісвалі „Ніву". Мы будзем вучыцца з яе і будзем яшчэ шырэй прапагандаваць наш беларускі часопіс.

Мы, — вучні складаем падзяку партыі і ўраду за тое, што можам вучыцца на роднай мове і маем магчымасць чытаць свой беларускі часопіс.

НАДЗЯ БАБУЛЕВІЧ

Вельмі патрэбны

У сваім лісце ў рэдакцыю грамадзянін Васіль Янюк з Дубіч - Асочных, між іншым, піша: „Школа ў нашай вёсцы змяшчаецца ў прыватным памяшканні грм. Грамадская. Пры ёй няма ніякага пляца, на якім маглі-б гуляць дзеці. Настаўнікі не маюць дзе праводзіць занятак па фізкультуры. Дзеці ў час перапынку выходзяць на дарогу, але ці-ж гэта адпаведнае месца для дзіцячых гульняў.

Школе неабходны пляц! Трэба каб гэтай справай зацікавіліся органы ўлады".

Аддзел асветы Прэзідыума ПРН ў Гайнаўцы! Зацікаўцеся ўрэшце гэтай досыць важнай справай, якую апісаў грм. Б. Янюк і дапамажыце вучням і настаўнікам школы ў Дубічах Асочных.

А. О.

Ініцыятыва сялян з Ясяноўкі

Жыхары вёскі Ясяноўка, (Дамброўскі павет) прыйшлі да вываду, што груповая праца ёсць многа плённейшай, што аб'яднаўшы свае намаганні можна дабіцца таго, каб іх палі давалі больш збожжа, а сенажаці больш сена.

Дзеля гэтага яны арганізавалі групу ўзаемадапамог. У сучасны момант група налічвае 38 членаў. Усе яны актыўна рыхтуюцца да веснавой сяўбы — забяспечыліся мінеральнымі ўгнаеннямі і злажылі запатрэбаванне ў ГОМ у Дамброве на тры сеялкі.

Члены групы ўзаемадапамогі састаўляюць таксама і гурток па апрацоўцы сенажаці.

Пажаданым было-б, каб жыхары і іншых вёсак узялі прыклад з ясяноўскіх сялян.

Некалькі слоў аб маладых чытачах

У цягніку Беласток — Крынкі поўна пасажыраў. Пераважна едзе моладзь, якая вучыцца ў беластоцкіх школах і працуе ў прадпрыемствах. Дзяўчаты моцна занятыя — кожная чытае. У дзяўчат не цэлыя кніжкі з акладкамі, так як павінны выглядаць, а па некалькі старонак.

Заглядваю цераз плячо маёй суседкі, чытаю першыя радкі: „хлапец народжаны ў ліпені, будзе шчаслівы, ажэніцца ў маладым веку і г. д.". Соннік? Так, дзяўчаты з захапленнем, забыўшы аб цэлым свеце чытаюць егіпецкі соннік".

А хлопцы? Яны маюць свае справы. Гуляюць у карты. Я пачаў гаварыць з таварышамі падарожжа аб тым, што яны чыталі. Аказалася, што чыталі і „Маладую Гвардыю" і „Аповесць аб сапраўдным чалавеку" і „Над Бугам" — Смоляка і яшчэ з дзесятак другіх кніжак савецкіх і польскіх пісьменнікаў.

Пачаў дапытвацца аб іншых кніжкі. Высветлілася, што вучні чытаюць перад усім літаратуру патрэбную ім у школе і... тое, што падкажуць калегі.

Да гарадоцкай бібліятэкі прыходзіць хлапец, лет шаснаццаць — сямнаццаць. Просіць цікавую кніжку. Загадчыца клуба прапануе „Над Бугам" — Смоляка „Маладую Гвардыю" Фадзеева і цэлы рад другіх. Хлапец ківае адмоўна галавою. Не хоча.

Што-ж ты хочаш? Гэтыя ўжо чытаў. Хлапец просіць „Трэндаватую" М. Мнішэк. Такой кніжкі, зразумела, не было ў бібліятэцы. Хлапец пайшоў, нічога не ўзяўшы.

Усё больш ёсць кніжак у нашай краіне. З кожным днём усё больш жыхары нашай краіны адчуваюць патрэбу чытання кніжак. Чытаюць маладыя і старыя. З радасцю глядзім, як павялічваецца лік чытачоў у нашых бібліятэках і клубах.

Але ёсць і другая плынь за нашымі плячыма ў чытанні кніжак. Плынь вельмі шкадлівая таму, што яна развівае сярод моладзі, якая чытае мала ідэйную, на нізкім мастацкім узроўні літаратуру. Літаратуру, якая не вучыць змагацца, будаваць лепшае жыццё, браць актыўны ўдзел у грамадскім жыцці нашай краіны.

Адкуль гэта бярэцца? Дзе прычыны таго, што ўтварылася другая плынь?

Па - першае. Нашыя выдавецтвы за мала сочаць за патрэбамі маладога чытача, які хоча кніжак захапляючых яго. Што-ж яго захапляе? Геройства, цяжкія сітуацыі, з якіх герой кніжкі патрапіць знайсці выхад, каханне.

Трэба падумаць, якія кніжкі выдаць.

Па - другое. Цікавыя кніжкі для моладзі выходзяць, у параўнанні да патрэб, у малых тыражах. Грамадскія і школьныя бібліятэкі маюць мала кніжак, якіх хоча моладзь. Адзін экземпляр „Над Бугам", „Маладой Гвардыі", „Прыгод Шэрлок Холмса", „Ліквідацыі гнязда ос", якія найбольш чытае моладзь — не развязвае праблемы. Малады чытач не заўсёды патрапіць чытаць і разумець класікаў, гэта прыходзіць з часам.

Бібліятэкі, атрымліваючы кніжкі з цэнтральнага закупу, не маюць магчымасці рэгуляваць складу кніжак у залежнасці ад патрэб, перад усім маладых чытачоў.

Здаецца, што трэба даць нейкія сумы грамадскім бібліятэкам, каб яны мелі сродкі і самыя куплялі большую колькасць кніжак.

Па - трэцяе. Яшчэ не заўсёды патрапяць і настаўнікі ў школах і загадчыкі ў бібліятэках і ЗМП-оўская арганізацыя, падказаць моладзі цікавую, хоць здавалася-б і трудную кніжку маладым чытачам. Паказаць яе вартасць, паказаць, як яна можа памагчы ў штодзённым жыцці. Прыкладам паслужыць можа кніжка Мальцэва „Ад усяго сэрца". Гэтую добрую кніжку вельмі рэдка чытае моладзь у сельскагаспадарчых кааператывах. Не ведае аб ёй. Бо ніхто ёй не падказаў яе.

М. М.

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Адрас рэдакцыі: гор. Беласток, вул. Кілінскага 7/1,

Тэлефоны: Гал рэдактар і сакратарыят — 25-89, аддзелы рэдакцыі — 36-43.

Выдавецтва РСВ „Праса"

Умовы падпіскі: на 6 месяцаў — 15 зл 60 гр, на 3 месяцы — 7 зл 80 гр.

Падпіску прымаюць паштовыя ўстановы і пісьманосцы

Konto w NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku.

Усе аб'явы ў „Ніву" і іншыя часопісы прымае Бюро Аб'яў і Рэклам РСВ „Праса" у Беластоку, вул Кілінскага № 15, тэлефон 36-28

Паліграфічнае Прадпрыемства ў Беластоку Т-7-1651

—Цяжка жыць містэр Буль,
Зямля крычыць: — „Вон адсюль!”.
КОРАНЬ

Як здарылася гэта няшчасце...

Шафёр Расцяпкін у істоце водкі не піў. Але якцсі раз падвыпіў сабе здарова, грымянуў машынай ў вярбу і пакалечанага адвезлі у шпіталь. Загадчык ПКС-у, — як добры начальнік наведвае яго ў бальніцы.

— Даўно вы Расцяпкін працуеце шафёрам?

— А ўжо будзе больш 25 год — таварыш загадчык — з-за бінтоў чуваць было голас.

— Жанаты вы? — пытаецца далей загадчык.

— А як-жа — з Паўлінкай — некалі Бярозкінай...

— Ну так, цяпер расскажыце вы мне калі ласка, як гэта няшчасце вас спаткала...

— А вось проста так — стогнучы адказвае Расцяпкін — Паўлінка мела малое — дык тады і мусеў з ёю ажаніцца....

— Людзі гавораць, што я не хаджу да галавы па розум!

У фатографа

— Ці маглі-б вы мяне сфатаграфаваць?

— Калі ласка!

— І добра зробіце здымак?

— Не турбуйцеся! Зраблю цудоўна, самі сябе не пазнаеце!

Адкрытасць

— Вы здаволены з гэтага сабачкі?

— Вельмі...

— Няўжо ён такі разумны?

— Не! Ну я рад, што ён гаварыць не ўмее.

Бракароб

Прынясла
пак плюшу
Калі ласка,
аглядывай
на ўсе
бакі.
Стаіць
бракаўшчык
згорблены,
высокі
і лічыць:
асновы
(«дзіры часта»),
тлустыя
плямы
машыннага масла.
Класіфікуе:
- матэрыял
ваш —
брак!
— Ах...
гэта так!?...
Глядзі!...
Як вулкан
бабу
гвалтам
бярэ.
Гнеў нагруднік трасе,
аж грудзі дрыгацяць...
а вочы...
калом
стаяць...
— Скуркованы!!!
— Хто?
— Вы!... —
бракаўшчыкі,
вязалкі!
Няма
на вас...
добрай палкі.
Глядзі!:
пад станком
зноў плюш
выпэцкала,
Машыннае масла разліла, —
вязалка
— авечка!
— Нашто
гэта
спрэчка?
— Не буду прыбіраць...
Я!?... я не прыбіральшчыца!
Нічога
нyварта —
шпургае
громам.
— Хачу...
каб у гэту хвіліну
выцерла
сваім
грамафонам.
Пабегла
ад станка
да станка
„Дзе віноўніца?”
Маўчаць...
Такога гультая
бракароба
нікаму
няспагадаць.

УЛАДЗІМІР САСІМ

— Што гэта ты, здурэў?
— Не... Толькі я, бачыш, — бо, па ўсім Беластоку шукаў вешалак і...

Знае сусед суседа

— Жэнік, — як табе падабаецца „Прыватнае жыццё Гэнрыка”?

— Ды мне ён зусім непадабаецца. П'яніца, ды лайдак — на роднага бацьку ў хаці называў таварышам, пакуль партыйнага білета не забралі...

Спалохалася

— Каця, ты заплямiла сваю рэпутацыю.

— Ох, божа! А я думала, што новую сукенку.

Задуманы

— Антон — чаго задумаўся?

— Жаніцца хачу.

— Ну, дык хадзі, пойдзем у сваты.

— Дзяўчыны не маю!

— Хадзі, завяду цябе да свае суседкі.

— Брыдкая, не хачу.

— То хадзі да нашай настаўніцы.

— Сэрца слабое маю — саромлюся.

— Хадзі да папа дачкі.

— Голасу не маю. На дзяка не надаюся.

— Пойдзем да старшыні каапэратыва.

— Не аддасць за аднаасобніка — устыду набяруся.

— Ну, дык паедзем у горад.

— Там дзяўчаты пахварбаваны. Як-жа да такой прытуліцца?

— Ну, дык з кім-жа цябе ажаніць?

— Не ведаю...

— Гады ўцякаюць!

— Я над гэтым думаю.

— Старым кавалерам будзеш.

— Не вытрываю!...
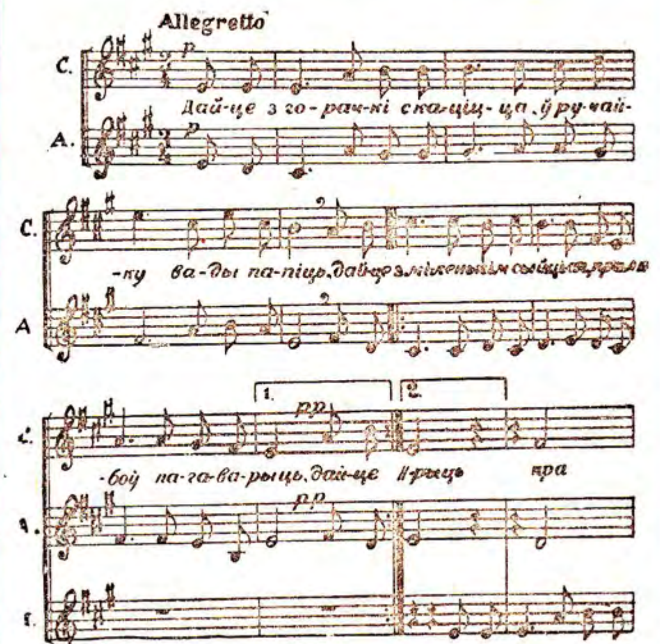
КОРАНЬ

ДАЙЦЕ З ГОРАЧКІ СКАЦІЦЦА

Для змешанага хора

(беларуская народная песня)

Апрацоўка П. ПАДКАВЫРАВА

Дайце з горачкі скаціцца,
У ручайку вады папіць,
Дайце з міленькім сыйціся,
Пра любоў пагаварыць.

А я з горачкі скаціўся,
У ручайку вады папіў,
Я і з міленькай сышоўся,
Пра любоў пагаварыў.

Мілы коні запрагае,
Міла лейцы падае,
Мілы ў сваты ад'язджае,
Міла песенькі пяе.

Пей-жа песні, як пяецца,
Замуж выйдзеш — не ўдаецца,
Замуж выйдзеш — бабай будзеш
І прыпевачкі забудзеш.

Мілы коні запрагае
З маляванаю дугой,
Маю хату абмінае,
Сам паехаў да другой.

Веюць ветры, веюць ветры
Над маёю галавой.
Ты не думай, мой міленькі,
Што ганяюсь за табой.

Дайце з горачкі скаціцца,
У ручайку вады папіць,
Дайце з міленькім сыйціся,
Пра любоў пагаварыць.

СВЯТОЕ ЖЫЦЦЁ

Пуйка — загадчык каапэратыўнага магазіна ў Гнілых Грушках, сядзеў на верандзе ў мясцовага папа, ды папіваючы чай са сподачка, скардзіўся на свой лёс.

— Бачыш, айцець, жыву я можна сказаць па свяшчэннаму пісанню, евангелле на памяць ведаю. Засмучаных я суцяшаў, моўчкі зносіў крыўды, прабачваў знявагі. Бывала якая-небудзь баба падымае шум ў магазіне, што я нібы няправільна адмерыў паркалю. Абзывае мяне рознымі крыўднымі словамі а я, як гэта ўказана ў евангелле, цярплю, перамерваю ёй гэты няшчасны паркаль яшчэ раз, так што часам атрымліваецца на 10 сантыметраў больш.

А маіх дабрачынстваў ды літасцівасцей да бліжніх і злічыць нельга. Галодных накарміць, прагнучых напаіць — напісана ў свяшчэннай кнізе? А ці-ж не карміў ды і не паіў? Кожнага рэвізора, кожнага інспектара карміў ды паіў з длані шчодрай. Іншыя цэлымі тыднямі сядзелі ў мяне. А пілі!... больш якога-небудзь вярблюда. А ці-ж голых не адзяваў? Спытайце аб гэтым самую Веру Іванаўну. Адзяваў я яе паводле апошняй моды; родная жонка ў мяне не хадзіла так адзетай. Кожную суботу накладаў на сябе пакаянне, думаю ану-ж чаго не прыкмеціў і можа цяжкі грэх каменнем ляжыць у мяне на душы. Ніколі не йшоў спаць, не перахрысціўшыся... і што-ж? Наляцелі бязбожнікі, панапісвалі пратаколаў, што няправільныя ў мяне цэны. У іх гэта лятучай кантролю завецца. Адхілілі мяне ад кіраўніцтва і пад суд аддалі...

— Таак... нябачны шляхі твае госпадзі... — прабасіў айцец свяшчэнны.

— Гэта вы, уласна кажучы, да чаго? — спытаў Пуйка, падазрона пазіраючы на айца.

— Кхэ, кхэ, а да таго што ў гэтым палец божы, выпрабаванне госпада пакладзена на вас...

— А не магло-б гэтае самае выпрабаванне адбыцца так, каб пакінулі мяне на пасадзе? Працаваў я, можна сказаць, па-свяшчэннаму пісанню, а калі каму недамерыў або недаважыў, то прабач божа, не я адна заблукаўшаяся авечка ў нашага пастыра... Ой, айцец свяшчэнны, бач які чмель уляцеў, баюся я іх праклятых.

Пуйка ўскочыў, схапіў сурвэтку і вымахваючы ёю закрычаў: А кыш, а кыш чортаў вырадак, халера егіпецкая, каб цябе ясная маланка ўбіла...

Поп паглядзеў на Пуйку, з жалем пагайдаў галавою, ды прамовіў:

— Непрыстойныя словы выкрыкваеш у прысутнасці памазанніка. Уляцеў чмель, вялікая справа, чмель таксама божае стварэнне. Ты на яго ручкай памахай, знак крыжа зрабі і чмель сам выляціць к чортавай матары...

Дзядзька Лявон

РЭБУС

Рэбус, які змяшчаем побач, складаецца з пяці слоў. Гэтыя словы пачынаюцца літарамі: р, с, г, б, у.

Развязкі дасылайце ў тэрміне да 1.V. г. г. на адрас: Рэдакцыя Штотыднёвіка „Ніва”, Беласток вул. Кілінскага 7.

Сярод чытачоў, якія ў тэрміне прышлюць правільныя развязкі, разыграюцца ў латарэю каштоўныя кніжныя ўзнагароды.